БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 156 (19.532). ● 1986 йил 5 июль, шанба ● Баҳоси 3 тийин.

Кеча Тошкентда ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг учинчи сессияси ўз ишини бошлади.

ТОШКЕНТ. 4 июль. Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг учинчи сессияси.

А ГОРОКРИК ВА Р. ШАГАЕВ фотоси (ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислари тўғрисида
ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

4 июль куни Тошкентда ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг учинчи сессияси очилди.

Эрталаб соат 10 да Олий Советнинг биринчи мажлиси бошланди.

Ҳукумат ложаларида —Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзолигига кандидатлар **И. Б. Усмонхўжаев, Р. Ҳ. Абдуллаева, Т. А. Алимов, В. П. Анишчев, В. А. Антонов, В. А. Головин, П. В. Догонкин, А. С. Икромов, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. Н. Лобко, О. У. Салимов, Ҳ. Алимова, И. Х. Жўрабеков, В. К. Михайлов, Б. Ф. Сатин, В. А. Ҳайдуров,** республика Олий Совети Президиуми ва ҳукумати аъзолари ўтиришибди.

Сессияда КПСС Марказий Комитети Ташкилий-партиявий ишлар бўлимининг сектор мудири **В. И. Бессарабов,** СССР Олий Совети Президиумининг сектор мудири **В. М. Лашков** қатнашмоқдалар.

Мажлисни Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси депутат **П. Ҳабибуллаев** очди.

Раислик столи ёнида— республика Олий Совети Раисининг ўринбосарлари депутатлар **Д. Е. Айбўсинова, С. Каримов, Е. А. Маршалов, С. Салаева** ўтиришибди.

Сессия қатнашчилари вафот этган депутат В. Г. Духанин хотирасини ҳурмат билан эсга олдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Мандат комиссияси раиси депутат **Т. Қ. Жўраеванинг** Ўзбекистон ССР Олий Совети иккинчи сессиясидан кейин ўрни бўшаб қолган депутатлар ўрнига сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш тўғрисидаги докладини тинглади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Тошкент шаҳар 1-Фурманов сайлов округидан сайланган депутат **Э. А. Ризаев**нинг; Тошкент шаҳар 35-Собир Раҳимов сайлов округидан сайланган депутат **Д. А. Усатов**нинг; Тошкент область 70-Ленин сайлов округидан сайланган депутат **Ғ. Қурбонов**нинг, Тошкент область 78-Телов сайлов округидан сайланган депутат **О. Г. Айдаков**нинг; Тошкент область 84-Чорвоқ сайлов округидан сайланган депутат **М. С. Тошпўлатов**нинг; Тошкент область 85-Бўка сайлов округидан сайланган депутат **А. Ғ. Мухторов**нинг; Тошкент область 100-Намданак сайлов округидан сайланган депутат **Н. И. Гусаков**нинг; Тошкент область 108-Келес сайлов округидан сайланган депутат **М. А. Аҳмедова**нинг; Андижон область 125-Олтинкўл сайлов округидан сайланган депутат **С. М. Баҳромов**нинг; Бухоро область 168-Транспорт сайлов округидан сайланган депутат **Ю. В. Курочкин**нинг; Бухоро область 169-Қоғон қишлоқ сайлов округидан сайланган депутат **Т. Шоёқубов**нинг; Бухоро область Ибн Сино номли 189-сайлов округидан сайланган депутат **Г. Г. Неклесса**нинг; Жиззах область 193-Бахмал сайлов округидан сайланган депутат **Д. Дадажонова**нинг; Жиззах область 197-Охунбобоев сайлов округидан сайланган депутат **С. И. Стрижнев**нинг; Қашқадарё область 236-Кўкдала сайлов округидан сайланган депутат **А. Маҳмудов**нинг; Навоий область 251-Ўзбекистон сайлов округидан сайланган депутат **Ж. М. Жонибеков**нинг; Навоий область 256-Ленин сайлов округидан сайланган депутат **У. Раҳимов**нинг; Наманган область 263-Марказий сайлов округидан сайланган депутат **Ш. Хожимуродов**нинг, Самарқанд область 338-Жума сайлов округидан сайланган депутат **Н. Ё. Ғойибов**нинг; Самарқанд область 351-Ургут сайлов округидан сайланган депутат **Ю. С. Васильев**нинг; Сурхондарё область 355-Бойсун сайлов округидан сайланган депутат **Р. Р. Юнусов**нинг; Сурхондарё область 375-Вахшивар сайлов округидан сайланган депутат **М. Салоҳитдинов**нинг; Сирдарё область 399-Ховос сайлов округидан сайланган депутат **А. Г. Мананников**нинг; Сирдарё область 410-Ворошилов сайлов округидан сайланган депутат **В. Н. Лобко**нинг; Фарғона область 437-Дзержинский сайлов округидан сайланган депутат **А. А. Азимбеков**нинг; Хоразм область 459-Урганч сайлов округидан сайланган депутат **У. К. Исмоилов**нинг; Хоразм область 462-Гурлан сайлов округидан сайланган депутат **Р. М. Худойберганова**нинг ваколатларини тўғри деб топишга қарор қилди.

Сессия кун тартиби ва иш тартиби бир овоздан тасдиқланади.

Кун тартибига қуйидаги масалалар киритилди:

1. Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга мўлжалланган Давлат беш йиллик плани ҳамда КПСС XXVII съезди қарорлари асосида республика халқ хўжалиги комплексининг самарадорлигини ошириш юзасидан совет ва хўжалик органларининг вазифалари тўғрисида.
2. Табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонунлари қандай бажарилаётганлиги тўғрисида.
3. Ўзбекистон ССР Олий Советининг иккинчи сессиясида депутатлар киритган сўров юзасидан қабул этилаётган чора-тадбирлар ҳақида Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг ахбороти.
4. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми составидаги ўзгартишлар тўғрисида.
5. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети составидаги ўзгартишлар тўғрисида.
6. Ўзбекистон ССР Олий Советининг баъзи доимий комиссиялари составидаги ўзгартишлар тўғрисида.
7. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

Шундан кейин депутатлар кун тартибига киритилган масалаларни кўриб чиқишга ўтдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети составидаги ўзгартишлар тўғрисидаги масалалар биринчи бўлиб кўриб чиқилди. Шу масалалар юзасидан сессияда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **И. Б. Усмонхўжаев** сўзга чиқди.

Сессия депутат **В. И. Огарокни** республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари вазифасидан озод қилиб, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари қилиб тайинлади.

Олий Совет депутатлардан Б. А. Алламуродов билан А. Саидхўжаевни Олий Совет Президиумининг аъзолари вазифасидан озод қилди.

Депутатлар **Д. Дадажонова** ва **П. М. Абдураҳмонов** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзолари қилиб сайланди.

Шу масалаларга оид қарорлар бир овоздан қабул қилинади.

Сўнгра «Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга мўлжалланган Давлат беш йиллик плани ҳамда КПСС XXVII съезди қарорлари асосида республика халқ хўжалиги комплексининг самарадорлигини ошириш юзасидан совет ва хўжалик органларининг вазифалари тўғрисида» Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси депутат **Ғ. Ҳ. Қодиров** доклад қилди.

План-бюджет комиссиясининг раиси депутат **В. А. Антонов** беш йиллик план тўғрисидаги масала юзасидан Ўзбекистон ССР Олий Совети План-бюджет ва бошқа доимий комиссияларининг қўшимча докладини қилди.

Шундан кейин Олий Совет доклад ва қўшимча докладни муҳокама қилишга ўтди. Музокараларда депутатлардан **П. М. Абдураҳмонов** (28-Большевик сайлов округи), **У. М. Бакирова** (389-Ворошилов сайлов округи), **И. Х. Мусин** (18-Оржоникидзе сайлов округи), **Д. Д. Берков** (497-Тўрткўл шаҳар сайлов округи), **А. Боқиев** (292-Қўғай сайлов округи), **В. И. Антонов** (426-Сурхтепа сайлов округи), **М. Ҳ. Ҳасанов** (127-Хартум сайлов округи), **А. А. Йўлдошев** (348-Даштакиболо сайлов округи), **А. Г. Мананников** (399-Ховос сайлов округи), **А. Г. Кадин** (239-Шаҳрисабз қишлоқ сайлов округи), **Ж. М. Жонибеков** (251-Ўзбекистон сайлов округи), **Н. П. Мамедова** (203-Мирзачўл сайлов округи), **Б. И. Хўжаниёзова** (465-Охунбобоев сайлов округи), **М. Х. Қурбонов** (473-Хива сайлов округи), **В. А. Хицюк** (123-Озод сайлов округи), **Э. Юсупов** (298-Янгиқўрғон сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Олий Совет «Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга мўлжалланган Давлат плани тўғрисида»ги Қонунни ва «КПСС XXVII съезди қарорлари асосида республика халқ хўжалиги комплексининг самарадорлигини ошириш юзасидан совет ва хўжалик органларининг вазифалари тўғрисида»ги қарорни бир овоздан қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессияси ўз ишини давом эттиради.

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ДАВЛАТ БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАНИ ҲАМДА КПСС XXVII СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА РЕСПУБЛИКА ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ КОМПЛЕКСИНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЮЗАСИДАН СОВЕТ ВА ХЎЖАЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси депутат Ғ. Ҳ. ҚОДИРОВ доклади

Ҳурматли депутат ўртоқлар! КПСС Марказий Комитетининг 1986 йил июнь Пленуми партиямизнинг ва бутун мамлакатимизнинг ҳаётида жуда муҳим сиёсий воқеа бўлди. Пленум КПСС XXVII съездининг қарорларини амалга ошириш соҳасидаги кўп қиррали ишларнинг биринчи босқичини якунлаштирди. Пленумнинг қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ М. С. Горбачевнинг докладида баён қилинган қоида ва хулосалар мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришда янги муҳим давр бошланганлигидан далолат беради.

СССР Олий Советининг сессияси ўн иккинчи беш йиллик планни тасдиқлади. Бу план партия ишлаб чиққан стратегияни амалга оширишда ҳал қилувчи роль ўйнайди. Бу планда бутун мамлакат манфаатлари иттифоқдош республикалар манфаатлари билан маҳкам боғланган. Республикалардан ҳар бирининг умумдавлат вазифаларини ҳал этишга қўшадиган ҳиссаси орта боради.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республикани иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга мўлжалланган Давлат план лойиҳасини Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясининг кўриб чиқиши учун тақдим этади.

Давлат плани КПСС XXVII съездининг қарорларига, мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишларига мувофиқ равишда ишлаб чиқилди. План Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг раҳбарлигида тайёрланди. Бу ишда республика Госплани билан бир қаторда республика министрликлари, идоралари, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари, иттифоқ ташкилотларига бўйсунган бирлашма ва корхоналар, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ва ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими қатнашди. Планни тузиб чиқиш жараёнида Ўзбекистон Компартиясининг XXI съездида, партия конференцияларида киритилган таклифлар, сайловчиларнинг СССР Олий Совети ва Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатларига берган наказлари, шунингдек меҳнат коллективларининг таклифлари кўриб чиқилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари план кўрсаткичларини батафсил кўриб чиқдилар. План лойиҳасида бу комиссияларнинг мулоҳаза ва таклифлари ҳисобга олинди.

Бу беш йиллик фан-техника тараққиётини жадаллаштириш асосида ишлаб чиқаришни интенсивлашнинг мустаҳкам пойдеворини қуриши, хўжалик ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларида жадал олға ҳаракат қилиб бориш учун, социал вазифаларни кенг кўламда ҳал этиш ва халқнинг турмуш даражасини ҳар томонлама ошириш учун мустаҳкам асос яратиб бериши керак.

Шу беш йиллик республикамиз учун алоҳида аҳамиятга молик эканлигининг яна бир боиси шуки, кейинги йилларда ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришда рўй берган салбий тенденциялар, унинг улкан иқтисодий ва илмий-техникавий потенциалидан фойдаланишдаги катта нуқсонлар бу планни бажариш жараёнида бартараф қилиниши лозим.

Маълумки, республика ўн биринчи беш йилликда экономика соҳасида бир қатор жуда муҳим сон ва сифат кўрсаткичларининг бажарилишини таъминламади ва бунинг учун КПССнинг XXVII съездида кескин танқид қилинди. Шу беш йиллик вазифаларининг бажарилишини таъминлайдиган чора-тадбирларни ишлаб чиқишимиз керак. Бу вазифалар илгари ҳал этилган вазифаларга нисбатан мураккаброқ ва кенг кўламлидир.

Белгиланаётган режаларни муваффақиятли бажариш учун партия съездининг йўл-йўриқларига мувофиқ янгича ишлаш керак. Бу йўл-йўриқларнинг конкрет йўналишлари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг экономикани бошқаришни қайта қуриш, агросаноат комплексида ва енгил саноатда хўжалик юритиш механизмини такомиллаштириш, маҳсулот сифатини тубдан яхшилаш, уй-жой проблемаси, маҳсулот етказиб бериш ҳақидаги шартномаларни бажариш учун масъулиятни ошириш, хом ашё, ёқилғи-энергетика ва моддий ресурслардан фойдаланишни тубдан яхшилаш тўғрисидаги муҳим қарорларида конкрет равишда белгилаб берилган.

Беш йилликнинг республика халқ хўжалик комплексини интенсивлаш соҳасидаги мураккаб вазифаларини ҳал этишда, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда, инсон омилининг ролини оширишда совет ва хўжалик органларининг роли ҳамда масъулияти анча ортади.

Партия беш йилликнинг бошиданоқ, ҳозирнинг ўзида ўсиш суръатларини кескин равишда ошириш вазифасини қўйди. Бу вазифани ҳал этиш учун барча резервларни ва биринчи навбатда тез ва сезиларли самара берадиган резервларни ишга солишимиз керак.

Республикадаги совет ва хўжалик органлари раҳбарликнинг иқтисодий методларига ўтишни, экономиканинг барча тармоқларини хўжалик юритишнинг янги шароитларига кўчиришни таъминлашлари лозим. Халқ хўжалигидаги асосий ишлаб чиқариш бўлимлари — бирлашмалар, корхоналар, колхоз ва совхозларнинг самарали ишлаши учун қулай имкониятларни яратиб бериш даркор.

(Давоми иккинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ЎРТОҚ В. И. ОГАРОКНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ РАИСИНИНГ БИРИНЧИ ЎРИНБОСАРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Ўртоқ Валентин Иванович Огарок Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари вазифасидан озод қилиниб, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари этиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
О. САЛИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

1986 йил 4 июль, Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ Д. ДАДАЖОНОВАНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ АЪЗОСИ ЭТИБ САЙЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Дилшодхон Дадажонова Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзоси этиб сайлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
О. САЛИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

1986 йил 4 июль, Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ П. М. АБДУРАҲМОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ АЪЗОСИ ЭТИБ САЙЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Пўлат Мажитович Абдураҳмонов Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзоси этиб сайлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
О. САЛИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

1986 йил 4 июль, Тошкент шаҳри.

Кооператорлар байрами

Халқаро кооператив ҳаракати ярим миллиарддан ортиқ кишини — жаҳоннинг кўпгина мамлакатларидаги барча аҳоли вакилларини ўзига жалб этган. Совет матлубот жамиятлари ўз сафларида 60. миллиондан ортиқ аъзони бирлаштириб турибди. Центросоюз системаси ходимларининг 3 июль куни Москвада бўлиб ўтган йиғилиши анъанавий байрам — Халқаро кооперация кунига бағишланди.

Центросоюз системасида уч миллиондан ортиқ киши ишлаб турибди. Улар КПСС XXVII съезди қарорларини рўёбга чиқаришга оид муҳим вазифаларни ҳал этмоқдалар.

(ТАСС мухбири).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ УЧИНЧИ СЕССИЯСИ

(Докладнинг давоми. Боши биринчи бетда).

КПСС XXVII съездининг кўрсатмаларига мувофиқ, халқ депутатлари Советларининг социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштириш соҳасидаги ролини янада ошириш ва масъулиятини кучайтириш тадбирлари ишлаб чиқилган эди. Сиёсий бюро яқинда бу тадбирларни маъқуллади.

Министрлар, идораларнинг, Советлар ижроия комитетларининг раҳбарлари шу нарсани ҳисобга олишлари керакки, тегишли тармоқларнинг ишларини яхши йўлга қўйиш ва хўжалик фаолиятининг ҳамма соҳаларини қайта қуришни жадаллаштириш уларнинг партия съезди ва КПСС Марказий Комитети 1986 йил июнь Пленумининг қарорларини бажаришда актив позицияда туришларига, ишни маҳорат билан ташкил қилишларига ва юзага келаётган масалаларни тез ҳал этишларига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Планни тузиб чиқиш вақтида бош эътибор Асосий йўналишларда Ўзбекистон ССРга берилган топшириқларнинг юқори поғонасига кўтарилиб, беш йиллик даврида ўсиш суръатларини йилларга қараб бир маромда ошира боришга қаратилди.

ЭКОНОМИКАНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СУРЪАТЛАРИ ВА НИСБАТЛАРИ, ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ

План лойиҳасида энг муҳим иқтисодий кўрсаткичлар қуйидагича белгиланган:

	беш йилликдаги ўсиш	
	1981—1985 йиллар	беш йиллик план лойиҳасига кўра 1986—1990 йилларда
Миллий даромад	16	27
Саноат маҳсулоти	26	28
Шу жумладан:		
Ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш («А» группаси)	22,7	25
Истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш («Б» группаси)	35,4	36,8
Қишлоқ хўжалиги маҳсулоти (бир йилда ўрта ҳисобда ишлаб чиқарилгани)	10,2	16,0

Беш йил ичида миллий даромад 1981—1985 йиллардаги 16 процент ўрнига 27 процент кўпаяди. Саноат маҳсулотининг ҳажми Асосий йўналишларда кўзда тутилган 24—27 процент ўрнига 28 процент ортади. Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ўсиши 16 процентни ташкил этади. Бу ҳам — топшириқнинг юқори даражасидир. Халқ хўжалигига сарфланадиган капитал маблағларнинг умумий миқдори 12 процент кўпайтирилади.

Ўн иккинчи беш йилликда экономика тараққиётидаги кўп кўрсаткичлар аввалги беш йилликдагига нисбатан анча ортиқ бўлади. Миллий даромад 2,9 миллиард сўм ўрнига 5,7 миллиард сўм миқдорида ортади. Саноат маҳсулотини ўтган беш йилликдаги 4,5 миллиард сўм ўрнига 6,1 миллиард сўм миқдорида кўпайтириш режалаштирилмоқда. Қишлоқ хўжалик маҳсулоти йиллик ўртача ҳисобда 1 миллиард сўм ўрнига 1,6 миллиард сўм миқдорида ортади.

Беш йиллик план лойиҳаси КПСС XXVII съездининг халқ фаровонлигини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш ҳақидаги программавий йўл-йўриқларига мувофиқ тузиб чиқилди. Социал проблемаларни ҳал этиш учун планда кўзда тутилган чора ва тадбирларнинг кенг кўламлари — меҳнатга ҳақ тўлашни такомиллаштириш асосида аҳоли реал ва пул даромадларининг ортаётганлиги, уй-жой ва маданий-маиший қурилиш ҳажмларининг кенгайиб бораётганлиги, аҳолининг моддий неъмат ва хизматлардан тобора кўпроқ фойдаланаётганлиги буни яққол кўрсатиб турибди.

Фан ва техника ютуқлари асосида халқ хўжалигини сифат жиҳатидан тубдан реконструкция қилиш — план лойиҳасида кўзда тутилган топшириқлар учун асос қилиб олинди. Фан-техника тараққиётини белгилайдиган базавий тармоқлар илдам ривожлантирилади. 1990 йилга бориб, машинасозлик ва металл ишлаш саноати маҳсулотининг ўсиш суръатлари 1985 йилдагига нисбатан 40 процентни, қора металлургияда 48, химия ва нефть химияси саноатида 49 процентни ташкил этади.

Ишлатилаётган асосий фондларни янгилашни жадаллаштириш беш йилликнинг принципиал хусусиятидир. Ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш учун давлат томонидан сарфланадиган капитал маблағларнинг миқдори 42 процент ортади.

Техника билан қайта қуроллантириш вақтинчалик тадбир бўлмай, балки доимий жараёндир. Бу жараён ҳозирги замон ишлаб чиқаришига хос хусусиятдир. Ҳар бир тармоқ, ҳар бир бирлашма ва корхона ишлаб чиқаришни янгилаш борасида перспектив планларга эга бўлиши ва бунда фан ҳамда техниканинг энг янги ютуқлари ҳисобга олиниши керак.

Фан ва техникани ривожлантириш давлат планини сўзсиз бажариш учун амалий чораларни кўриш лозим. Кўпгина министрликлар, идоралар биринчи кварталда маҳсулотнинг янги турларини ўзлаштириш ва ишлаб чиқаришнинг прогрессив технологияси ва қурилиш методларини жорий этиш юзасидан план топшириқларининг бажарилишини таъминламадилар. Бинокорлик материаллари саноати министрлиги (ўртоқ Исаев), Ғалла маҳсулотлари министрлиги (ўртоқ Қўйбоқаров), Қурилиш министрлиги (ўртоқ Маннников), Давлат сув хўжалиги қурилиши комитети (ўртоқ Боймиров) анча қолоқликка йўл қўйдилар.

Республика Госплани, министрликлар, идоралар, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида техникани тараққий эттириш ҳақидаги топшириқлар қандай бажарилаётганлигини муттасил назорат қилиб туришлари лозим.

Ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш — фан-техника тараққиётининг энг муҳим йўналишидир. Беш йил ичида саноат корхоналарида 1400 цех ва участкани комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш, механизациялаштирилган 1600 поток-конвейер ва автомат линияларини ишга тушириш мўлжалланмоқда. Меҳнат унумдорлигини кўп даража оширишни таъминлайдиган автомат-ротор ва ротор-конвейер линиялари ўрнатилади. Автоматик манипуляторлар (саноат роботлари), рақамли программа билан бошқариладиган металл қирқувчи станокларни ишлатиш анча кенгайтирилади.

Асосий ишлаб чиқариш фондларини жадаллик билан янгилаш, қувватлардан фойдаланишни яхшилаш — ишлаб турган корхоналарда саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни 85 процентгача кўпайтиришни таъминлайди.

Маҳсулотнинг техникавий даражаси ва сифатини тубдан яхшилаш жуда муҳим халқ хўжалик проблемасидир. План лойиҳасида аттестация қилиниши лозим бўлган саноат маҳсулоти ҳажмида олий сифат категориясининг ҳиссасини 1990 йилга бориб 41,5 процентга етказиш мўлжалланмоқда.

Республикада ўз корхонаси тамғасининг шуҳратини қадрлаб, сифатли буюмлар ишлаб чиқараётган коллективлар бор. Аммо умуман олганда, маҳсулотнинг сифати жиддий ташвишга солмоқда. Давлат арбитражи ўтган беш йиллик мобайнида хўжалик ишларига алоқаси бўлган ва сифатсиз маҳсулот етказиб бериш билан боғланган 28 мингта баҳсли ишни кўриб чиқди ва кўп жарима солишга тўғри келди.

Стандартлашни такомиллаштириш, маҳсулотнинг сифати устидан техника назорати бутун системасини яхшилаш муҳим роль ўйнайди. Республика Министрлар Совети яқинда Ўзбекистон Давлат стандарти бошқармасининг фаолиятини кўриб чиқди. Бу ташкилотнинг раҳбарлари, шахсан ўртоқ М. М. Мирсоатов стандартларга ва маҳсулотни аттестация қилишнинг белгиланган тартибларига қандай риоя қилинаётганлиги ва саноат буюмларининг сифатини яхшилаш устидан назорат ўрнатишни таъминламади. Янги форма — маҳсулотни давлат йўли билан қабул қилиб олиш тартиби Узгосстандарт бошқармасининг ишини тубдан яхшилашни талаб этади.

Маҳсулот сифати учун кураш — меҳнат коллективлари кундалик ҳаётининг нормасига айланиши керак. Ҳар бир корхонада маҳсулотни янгилаш ва уни аттестациядан ўтказишнинг аниқ планлари бўлиши шарт. Бу соҳада ҳамма нарса, шу жумладан саноат дизайнини ривожлантириш ҳам муҳимдир.

Планда **халқ хўжалигини электронлаштириш** чораларини амалга ошириш кўзда тутилган. 150 та ҳисоблаш ва бошқариш комплексини ишга тушириш планлаштирилмоқда. Автоматлаштирилган янги бошқариш системаларини яратиш соҳасидаги ишлар давом эттирилади.

Ўқувчиларга компьютерни ишлатишни ўргатиш учун умумий таълим мактаблари ва ҳунар-техника билим юртларига мактаб электрон ҳисоблаш машинасини ажратиб бериш мўлжалланмоқда.

Ҳозирги вақтда ишлаб чиқилаётган «Ўзбекистон—2000: интенсивлаш ва ривожланиш» программаси республиканн социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришни таъминлашда муҳим ўринни эгаллаши керак. Бу ишда кўпгина илмий-тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик ташкилотлари, бирлашма ва корхоналар қатнашмоқда. Программаларни тузиб чиқиш босқичида ҳам, уни амалга ошириш жараёнида ҳам ана шу ташкилотларнинг манфаатдорлик билан пухта иш олиб боришларини таъминлаш муҳимдир.

Техника тараққиёти ҳақида гапирганимизда шуни таъкидлаб ўтиш керакки, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, республикадаги олий ўқув юртлари, тармоқ илмий муассасалари ва лойиҳа-конструкторлик ташкилотларининг техникани тараққий эттириш жараёнини жадаллаштириш соҳасидаги ролини кучайтириш керак. Фанни ривожлантириш учун сарф қилинадиган кўп маблағларнинг берадиган самарасини ошириш лозим.

СССР Олий Советининг сессиясида таъкидлаб ўтилганидек, кўпгина министрликлар марказий аппаратнинг функцияларини ўз институтлари зиммасига юкламоқдалар. Бундай аҳвол бизнинг республикамизда ҳам учраб туради. Тармоқ илмий муассасалари министрликларнинг бошқариш ўсимтасига айланиб қолган. Масалан, «СредазНИИгаз» мутахассисларидан салкам 70 киши «Союзузбекгазпром» аппарат ходимларининг вазифаларини бажармоқда. Бу институтнинг (директори ўртоқ Алимуҳамедов) фаолияти ижодий характерга эга эмас ва ишлаб чиқариш даражасини оширишга сезиларли таъсир кўрсатмаётир. Институт мутахассислари кейинги йилларда бирорта ҳам йирик илмий ечим тайёрламадилар.

Фанни халқ хўжалигининг эҳтиёжларини қондириш сари буриб юбориш тадбирларини зўр ғайрат билан амалга ошириш керак. Лекин ишлаб чиқаришда фан сари бурилиш ясаш ҳам муҳимдир. Қимматли ғоя ва ечимлар йиллаб амалга оширилмай қолаётганлигини кўрсатадиган фактлар оз эмас.

Меҳнат унумдорлигини ошириш — фан-техника тараққиётининг, ишлаб чиқаришни интенсивлашнинг асосий кўрсаткичидир. Беш йиллик планда меҳнат унумдорлигини саноатда 18 процент, қишлоқ хўжалигининг ижтимоий секторида 24, қурилишда 14 процент ошириш мўлжалланган.

Ишлаб чиқариш жараёнини яхши ташкил қилиш, бир маромда ишлашни йўлга қўйиш, штурмчиликка барҳам бериш ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш масалалари министрликлар, идоралар, бирлашмалар ва корхоналар раҳбарларининг диққат марказида туриши керак. Бу йил саноатда, 1987 йилда эса қурилишда иш жойларини аттестациядан ўтказишни ниҳоясига етказиш зарур.

Тез ортиб бораётган меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш — республиканинг социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш, мамлакатимизнинг ягона халқ хўжалиги комплексига Ўзбекистон қўшаётган ҳиссани кўпайтиришнинг муҳим омилидир.

Шу беш йилликда республика аҳолиси сонининг ўртача йиллик ўсиш суръатлари тезлашиб, 2,7 процентни ташкил этади. 1990 йилга бориб Ўзбекистон аҳолисининг сони 20,8 миллион кишидан ошиб кетади, меҳнат ресурслари ҳам анча кўпаяди. Беш йилликда ана шу меҳнат ресурсларининг ҳаммасини ва ҳозирги вақтда уй-рўзғор ҳамда шахсий ёрдамчи хўжаликларда банд бўлган 180 минг кишини ижтимоий ишлаб чиқаришга жалб этиш мўлжалланмоқда.

Планда янги корхоналарни қуриш ва ишлаб турган корхоналарни кенгайтириш, сменаларни кўпайтириш йўли билан иш жойларини янада ошириш кўзда тутилган. Беш йил ичида кичик шаҳарлар ва қишлоқ жойларда 370 та янги филиал ва цехлар ташкил қилинади. Бу эса 70 мингдан ортиқ кишини ишлаб чиқаришга жалб этиш имконини беради. Меҳнатнинг касаначилик формаларини кенг жорий этиш керак.

Сибирь, Узоқ Шарқ, Ноқоратупроқ зонадаги корхона ва қурилишларни меҳнат ресурслари билан таъминлашда Ўзбекистоннинг иштирокини бутун чоралар билан кучайтириш лозим.

Ижтимоий ишлаб чиқаришда аҳолини иш билан тўла таъминлаш халқ депутатлари Советларининг энг муҳим вазифасидир. Бу вазифа маҳаллий ҳокимият органларининг кундалик фаолиятида диққат марказида туриши керак. Меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш проблемасини ҳал этиш хўжалик вазифасигина эмас шу билан бирга энг муҳим сиёсий ва социал вазифа ҳамдир.

Планда ресурсларни тежаш юзасидан тиғиз топшириқлар берилган. Миллий даромад ҳосил қилиш учун материал сарфи ўн биринчи беш йилликдагига нисбатан 4,2 процент, энергия сарфи эса 4,8 процент камайтирилиши керак.

Асосий эътибор хом ашё, материал, ёқилғи, энергияни бутун чоралар билан тежашга, ресурсларни тежайдиган ва чиқитсиз технологияни қўлланишга қаратилиши лозим. Аммо кўпгина министрликлар, бирлашма ва корхоналар бу соҳадаги ишларини суст қайта қурмоқдалар. «Главташкентстрой» (ўртоқ Дудин), Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги (ўртоқ Сапаев) қора металлар прокатини тежаш юзасидан шу йил учун берилган топшириқларнинг бажарилишини таъминламаётирлар. Шу йилнинг ўтган даврида электр энергияни истеъмол қилиш юзасидан белгиланган лимитларни ошириб юбориш ҳоллари 1100 мартадан кўпроқ рўй берган.

Моддий бойликларни исроф қилишга, улардан омилкорлик билан фойдаланмасликка тамомила чек қўйиш лозим.

Моддий ресурсларни тежаш ва улардан оқилона фойдаланиш масалалари билан шуғулланувчи республика идоралараро комиссияси (ўртоқ Шарипов) ёқилғи, энергия, хом ашё ва металлни тежаш йўли билан уларга бўлган катта эҳтиёжнинг 65—70 процентини таъминлашдан иборат жуда муҳим вазифани ҳал этиш учун ресурсларнинг ҳамма турларини ҳисобга олиш ҳамда улардан фойдаланишни назорат қилишнинг пухта системасини вужудга келтириши лозим.

Иккиламчи хом ашёнинг аҳамияти мунтазам ўсиб бораётганлигини алоҳида таъкидлаб ўтиш керак. Планда улардан фойдаланишни анча кўпайтириш кўзда тутилган. Лекин ана шу муҳим ишга тегишлича эътибор берилмаётир. Фосфогипс, ишланган нефть маҳсулотлари, кул ва шлак чиқитлар, макулатура, ёғоч-тахта чиқитлари, иккиламчи тўқимачилик материаллари ва бошқалардан жуда қониқарсиз фойдаланилмоқда. Иккиламчи ресурсларни қайта ишловчи қувватлар суст ривожлантирилмоқда.

Планда меҳнат унумдорлигини ўстириш, меҳнатга тўланадиган ҳақни такомиллаштириш юзасидан белгиланган топшириқлар, мавжуд резервлардан фойдаланишни яхшилаш тадбирлари саноат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг таннархини анча камайтириш имконини беради.

Бу вазифанинг муваффақиятли бажарилиши хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш билан боғланган. Биз барча иқтисодий жараёнларни моҳирлик билан бошқаришни истар эканмиз, ҳар бир корхона ва хўжалик органида, ҳар бир колхоз ва совхозда молия ишларини пухта уюштиришга эришмоғимиз керак.

Хўжалик механизмини қайта қуриш иқтисодий ишларни тубдан яхшилашни талаб этади. Маълумки, яқин вақтларгача ана шу муҳим иш соҳасига лозим даражада эътибор берилмаган эди. Бу ҳол кўп зарар кўрилишига ва нобудгарчиликларга олиб келди. Марказий статистика бошқармасининг маълумотларига қараганда, ўн биринчи беш йилликда ўринсиз харажатлар 3,5 миллиард сўмдан ҳам ошиб кетган.

Ўтган йили 210 миллион сўмдан ортиқ жарима, пения ва неустойка тўланган, чорва молларининг нобуд бўлиши орқасидан 62 миллион сўм зарар кўрилган, 26 миллион сўмлик нореал дебиторлик қарзлари ҳисобдан чиқариб ташланган, камомат, ўғирлик ва моддий бойликларнинг нобуд бўлиши орқасидан 22 миллион сўм зарар кўрилган.

Фойда олиш планларини бажариш, оборот маблағларини сақлаш ва маҳсулот етказиб берувчилар билан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилиш учун, тежамкорлик режими учун хўжалик раҳбарлари олдига қаттиқроқ талаблар қўйиш зарур.

Молия интизомини қатъиян мустаҳкамламай туриб, халқ хўжалигида тартиб ўрнатиш ва ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш мумкин эмас.

САНОАТНИНГ РИВОЖЛАНИШИ

План лойиҳасида оғир саноатни тез суръатлар билан ривожлантириш кўзда тутилган. Маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 1,3 баравар ортади.

	Ўсиш суръатлари (Процент ҳисобида)		Салмоғи (Процент ҳисобида)	
	1985 йилда 1980 йилга нисбатан	1990 йилда 1985 йилга нисбатан	1985 йил	1990 йил
Оғир саноат — жами	125	133	100	100
шу жумладан:				
Машинасозлик	138	148	38	41
Ёқилғи-энергетика комплекси	116	124	21	20
Конструкцион материаллар ва химия саноати	129	131	41	39

Индустриянинг ўзаги — **машинасозлик** халқ хўжалигини техника билан қайта қуроллантиришда жуда муҳим роль ўйнайди. КПСС Марказий Комитетининг 1986 йил июнь Пленумида ана шу етакчи тармоқни ривожлантириш ва унинг техникавий даражасидаги камчиликлар ҳақида гапирилган эди. Бу камчиликлар республикамизда ҳам борлигини айтиб ўтиш керак. Кейинги йилларда саноатда машинасозликнинг ҳиссаси кўпаймади, дейиш мумкин. Машинасозлик маҳсулотининг кўп турлари, шу жумладан янги ишга туширилган корхоналарнинг маҳсулотлари ҳозирги замон талабига жавоб бермаётир ва халқ хўжалиги тармоқларида ишлаб чиқаришнинг техникавий даражаси ва самарадорлигини оширишга ҳал қилувчи таъсир кўрсатмаётир. Бу гап «Главмашхлопководство» (ўртоқ Сафаров), «Узбекхлопкомаш» (ўртоқ Турсунов) корхоналарига ва электр техника ҳамда асбобсозлик саноатининг бир қанча корхоналарига ҳам тамомила тааллуқлидир.

Ўн иккинчи беш йиллик планида машинасозлик корхоналарининг структурасини яхшилаш кўзда тутилган. Станоксозлик, асбобсозлик, химия машинасозлиги, электрон ва электр техника саноати илдам суръатлар билан ривожлантирилади. Ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини оширишга, машина ва ускуналарнинг янги туркумларини ишлаб чиқара бошлашга алоҳида эътибор берилади. Тошкент трактор заводида бақувват тракторлар кўплаб ишлаб чиқарила бошланади, Тошкент экскаватор заводи янги, янада қудратли экскаваторларни ишлаб чиқаради. «Компрессор» заводида замонавий кўчма компрессор станцияларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилмоқда.

Тошкентдаги мотор заводи, шунингдек Урганч шаҳрида ем-хашак йиғиштириб олувчи машиналар ишлаб чиқарувчи завод қурилиши ниҳоясига етказилади. Тошкент трактор заводида ва бу заводнинг Ленинск шаҳридаги трактор прицеплари ишлаб чиқарадиган филиалида ва бошқа бир қанча объектларда янги қувватлар ишга туширилади. Жиззах шаҳридаги аккумулятор заводи қувватларини ўзлаштириш борасида катта иш қилинади.

КПСС Марказий Комитети ленинградликларнинг корхоналарни икки-уч сменали иш режимига кўчириш соҳасидаги ташаббусини маъқуллади. Бу ташаббусни машинасозликда ва саноатнинг бошқа тармоқларида кенг ёйиш энг зарур вазифадир.

Планда **ёқилғи-энергетика комплексини** балансли ривожлантиришни таъминлаш, ёқилғи базасини мустаҳкамлашда илгари йўл қўйилган жиддий камчиликларни йўқотиш, халқ хўжалиги ва аҳолини электр энергия ҳамда ёқилғи билан яхши таъминлашга катта эътибор берилади.

1990 йилда электр энергия ҳосил қилиш 61,5 миллиард киловатт соатга етказилади, ёки 1,3 баравар кўпаяди. Янги Ангрен ГРЭСининг биринчи навбати ишга туширилади ва иккинчи навбати қурила бошлайди. Толлимаржон ва Тахиатош ГРЭСларидаги қувватлар ишга туширилади. Писком гидроузели қурила бошлайди.

Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги (ўртоқ Тошпўлатов), «Узбекгидроэнергострой» (ўртоқ Эргашев) олдида объектларни ўз вақтида ишга туширишни таъминлаш каби масъулиятли вазифалар турибди. Энергия қувватларини вужудга келтириш суръатлари республика халқ хўжалигининг талабларини қондирмаётир. Номлари айтиб ўтилган раҳбарлар шу соҳадаги ишларини қайта қуришлари керак.

Республикада талайгина миқдорда кўмир ресурслари бўлса ҳам бу тармоқ саноатни ривожлантиришда энг танг жой бўлиб қолмоқда. «Средазуголь» бирлашмасининг (ўртоқ Лелеко) ишида жиддий нуқсонларга йўл қўйилганлиги натижасида республиканинг кўмирга бўлган эҳтиёжлари тўла таъминланмаётир.

Планда кўмир қазиб олишни кўпайтириш юзасидан конкрет тадбирлар белгиланган. Йўл қўйилган қолоқликни тез тугатиш учун «Средазуголь» бирлашмаси Ангрен кўмир разрезининг устини очиш ва уни реконструкция қилиш ишларини жадаллаштириш керак.

Тошкент область ижроия комитети (ўртоқ Абдураҳмонов), Ангрен шаҳар ижроия комитети (ўртоқ Холмирзаев) ўз навбатида бу ишларни амалга оширишда конкрет ёрдам беришлари, беш йилликнинг биринчи йилидан бошлаб кўмир қазиб олишда план топшириқларининг бажарилишига эришишлари лозим.

Муборак ва Шўртон конлари газ саноатини ривожлантиришнинг асосий районлари бўлиб қолади. Газни қазиб олиб, қайта ишловчи ва ташиб берувчи янги қувватлар ишга туширилади.

«Союзузбекгазпром» (ўртоқ Отажонов) ва «Главсредазнефтегазстрой» (ўртоқ Товаровский) ажратиб берилган капитал маблағларни ўзлаштириш, янги конларни тезроқ ишга солиш масалаларини собитқадамлик ва моҳирлик билан ҳал этишлари керак. Газ комплексларининг социал инфраструктурасини, ўзларининг ишлаб чиқариш қурилиш базаларини ривожлантиришга алоҳида эътибор беришлари лозим.

Қашқадарё область ижроия комитети (ўртоқ Кадин), Муборак шаҳар ижроия комитети (ўртоқ Қодирова) Муборакдаги газни қайта ишлаш заводининг пухта ишлаши устидан назоратни кучайтиришлари, область газ саноати корхоналари ходимларининг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилишлари керак.

«Фергананефтеоргсинтез» бирлашмасида асосий эътибор нефтни қайта ишлашни пухта йўлга қўйишга ва сифатини яхшилашга қаратилади.

Қора металлургия илдам суръатлар билан ривожлантирилади. Беш йилликда маҳсулот ҳажми 1,5 баравардан зиёд оширилади. Ўзбекистон металлургия заводини реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш ишлари давом эттирилади. Бу эса заводда пўлат ишлаб чиқаришни 37 процент, прокат ишлаб чиқаришни эса 95 процент кўпайтириш имконини беради.

Рангли металлургиянинг хом ашё базасини мустаҳкамлаш, хом ашёдан тўла ва комплекс фойдаланиш, шунингдек Олмалиқ кон-металлургия комбинатини, Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинатини, «Узбекзолото» корхоналарини ҳамда бошқа ишлаб чиқариш объектларини техника билан қайта қуроллантириш ҳисобига ривожлантириш мўлжалланади.

Ўн иккинчи беш йилликда **химия ва нефть химияси саноатини** ривожлантириш суръатлари 49 процентни ташкил этади. 1990 йилда минерал ўғит ишлаб чиқариш (100 процент озуқа моддасига айлантириб ҳисоблаганда) 2 миллион 242 минг тоннага етказилади. Синтетик смола, пластмасса, химиявий тола ва ип ишлаб чиқариш бир ярим баравардан зиёд кўпайтирилади. Навоий электрохимия заводида ўсимликларни ҳимоя қилиш химиявий воситаларини ишлаб чиқариш янада ривожлантирилади. Бу тармоқдаги бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарлари вужудга келтирилган қувватларни беш йиллик бошиданоқ ўзлаштиришга эришишлари ва беш йиллик планларида белгиланган ишлаб чиқариш даражасига қисқа вақт ичида чиқиб олишлари керак.

Бинокорлик материаллари саноатида ишлаб чиқариш ҳажми 20 процентдан зиёд ортади. Цемент, шифер, асбоцемент қувурлар, ғишт,норуда қурилиш материаллари, линолеум, санитария-керамика буюмларини ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

Корхоналарнинг коллективлари тармоқни техника билан қайта таъминлаш ва ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланишни яхшилаш, маҳсулотнинг сифатини ошириш соҳасида зўр ғайрат билан ишлашлари керак.

Ўн иккинчи беш йилликда **геология-қидирув ишларининг** юксак суръатлари сақланади. Рангли металлургия, газ саноати корхоналарининг хом ашё базасини кенгайтиришга, норуда хом ашё ва бинокорлик материаллари конларини қидиришга алоҳида эътибор берилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Президиуми, Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ В. И. Огарок оғир саноат олдида турган катта ва мураккаб вазифаларни ҳал этишга янгича ёндашишни белгилаб олишлари, реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантириш, ускуналар смена коэффициентини ошириш, маҳсулот сифатини тубдан яхшилаш масалаларини чуқур тушуниб етишлари керак.

ТРАНСПОРТ ВА АЛОҚАНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Транспортнинг бир маромда ва пухта ишлаши жуда катта аҳамиятга эгадир. Темир йўлларда юк ташиш ҳажми анча ортади. Ўрта Осиё темир йўли ходимлари мамлакатдаги ўнта темир йўл коллективлари билан бир қаторда Белоруссия темир йўлчиларининг меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантириш янги методларини жорий қилиш соҳасидаги тажрибасини эгаллаб олмоқдалар.

Автомобиль транспортида юк ташиш 20 процент кўпайтирилади. Граждан авиацияси янада ривожлантирилади, аэропорт шохобчалари кенгайтирилади.

Ўрта Осиё темир йўли (ўртоқ Белогуров), Автотранспорт министрлиги (ўртоқ Азимбеков), Ўзбекистон Граждан авиацияси бошқармаси (ўртоқ Турик) транспорт эксплуатацияси ишларини тубдан яхшилашлари, пассажирлар ташишга, авариясиз ишлашни таъминлашга алоҳида эътибор беришлари керак.

Алоқа корхоналарида янги техникани ва замонавий машина-ускуналарни ўрнатиш мўлжалланмоқда. Шаҳарлараро телефон алоқасининг сифати тўғрисида ҳаққоний таъналар кўп. Алоқа министри ўртоқ Раҳимов бу соҳада тегишли тартиб ўрнатиш учун амалий чоралар кўриши, телефон станциялари қувватидан тўла фойдаланишни таъминлаши керак.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ўртоқ Ғ. З. Заҳриддинов транспорт ва алоқа ишига таъсирни кучайтириши, бу муҳим тармоқларда фан-техника тараққиёти ютуқлари тезкорлик билан жорий этилишига янада конкретроқ ва қатъият билан эришуви лозим.

КАПИТАЛ ҚУРИЛИШ

Беш йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажариш учун капитал қурилишнинг белгиланган программасини амалга ошириш ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир.

КПСС XXVII съездининг қарорларидан келиб чиқадиган инвестиция сиёсати масалаларини ҳал этишга янгича ёндашиш план лойиҳасида ўз ифодасини топди. Капитал қурилиш муддатларини камида икки баравар қисқартириш вазифаси қўйилди.

1986—1990 йилларда пул билан таъминлашнинг барча манбалари бўйича бериладиган **капитал маблағларнинг** умумий ҳажми 37,8 миллиард сўм миқдорида белгиланди. Бунда давлат капитал маблағлари 32,4 миллиард сўмни ташкил этади.

Капитал маблағларнинг саноатдаги ҳиссаси кўпайтирилади. Ёқилғи-энергетика комплексини, машинасозлик, химия саноатини, қора ва рангли металлургияни ривожлантиришга кўпроқ маблағ сарф қилинади.

Енгил ва озиқ-овқат саноатининг ишлаб турган корхоналарини реконструкциялаш ва кенгайтириш, янгиларини қуриш соҳасида катта ҳажмдаги ишларни бажариш керак. Тошкентдаги Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги номли тикувчилик бирлашмасининг тажрибаси (директори ўртоқ Шевешова) зўр эътибор қилишга арзийди. Бу бирлашмада маҳсулот ишлаб чиқаришни тўхтатмай, июнь ойида ўз кучлари билан эркаклар костюми тикиладиган цехни техника билан қайта қуроллантиришга киришдилар, июль ойида, яъни бир ой ичида бу ишни ниҳоясига етказадилар. Бунинг натижасида меҳнат унумдорлигини 20 процент ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтириш имконияти туғилди.

Капитал маблағларнинг 46 процентдан кўпроғи агросаноат комплексини ривожлантиришга сарф қилинади.

Министрликлар, идоралар, иттифоқ ташкилотларига қарашли корхона ва бирлашмалар йиллик планларни кўриб чиқиш вақтида ишлаб турган корхоналарни ишлаб чиқаришни ривожлантириш фондлари ҳисобига реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантириш кўламларини ошириш учун қўшимча имкониятларни қидириб топишлари зарур. Бунинг учун қурилишнинг хўжалик усули кенг қўлланилсин.

Лойиҳаларнинг сифатига кўпроқ эътибор берилсин. «Госстрой» (ўртоқ Ҳайдарова) шу беш йилликда қуриш мўлжалланган ишлаб чиқариш объектларининг лойиҳа ҳужжатларини тез орада текшириб чиқиши, эски ҳужжатлар асосида янги корхоналарни қуришга ва ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилишга йўл қўймаслиги керак.

Капитал маблағлар планининг социал йўналиши юксак даражага кўтарилмоқда. Уй-жой ва маданий-маиший қурилиш ҳажми ўн биринчи беш йилликдагига нисбатан 17 процентдан зиёд ортади.

Ўтмишда маблағларни сочиб юбориш ва иншоотларни қуриш муддатларини чўзавериш каби ҳоллар чуқур илдиз ёйган эди. Эндиликда бундай нуқсонларга барҳам берилиб, қурилишни планлаштириш ва амалга ошириш жараёнида объектларни барпо этиш юзасидан белгиланган норматив муддатларга қатъий риоя қилиш лозим. Капитал маблағларнинг ҳажмлари пудратчи ташкилотларнинг ва қурилиш индустриясининг имкониятлари билан боғлаб олиб борилиши керак. Планда айни бир вақтда қуриладиган объектлар сонини бундан буён чеклаш тадбирлари кўзда тутилган.

Қурилиш ишларини индустрлаштириш ва заводларни конструкция ҳамда деталларни ишлаб чиқаришга тайёргарлик даражаси оширилади, янги самарали конструкциялардан кўпроқ фойдаланилади. Қурилиш министрликлари ва идоралари қурилишларда янги техника ва технологияни жорий қилишга астойдил киришишлари, иш билан кўпроқ таъминлаб, барча қурилиш бўлинмаларининг рентабел ишлашига эришишлари лозим.

Буюртмачилар, лойиҳачилар, пудратчиларнинг ажратиб берилган капитал маблағлардан фойдаланишга муносабатларини қатъиян ўзгартириш зарур. Уларнинг бамаслаҳат ҳаракат қилмаслиги ишни барбод этади. Республика Қурилиш министрлиги бўйича май ойидаёқ шу йилнинг планига киритилган 20 дан ортиқ объектда буюртмачи ташкилотлар зарур лойиҳа-смета ҳужжатларини топширмадилар. Бу ҳол ишнинг кеч бошланишига сабаб бўлди.

Капитал маблағлардан фойдаланиш планини сўзсиз бажариш — беш йиллик учун ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Лекин шунга қарамай, шу йилнинг биринчи ярмида Навоий областида (ўртоқ Бўриев), Андижон областида (ўртоқ Ҳасанов), Бухоро областида (ўртоқ Нарзуллаев) ва бошқа бир қанча областларда хусусан асосий фондларни ва ишлаб чиқариш қувватларини ишга туширишда қолоқликка йўл қўйилди. Министрликлар, идоралар, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ижроия комитетлари, Тошкент шаҳар ижроия комитети шу йил ишга тушириладиган объектлар қурилишини тугаллаш учун амалий чораларни кўришлари, 1987 йилдаги ва беш йилликнинг шундан кейинги йилларидаги қурилиш ишларига тайёргарликни кучайтириб юборишлари керак.

Ҳозирги кунда республикадаги пудратчи ташкилотлар уй-жой ва социал-маданий-маиший объектлар қурилишига ажратиб берилган капитал маблағлар планларининг бажарилиши учун шахсан жавобгар эканликларини айтиб, уларни қаттиқ огоҳлантириб қўйиш даркор. Буюртмачилар томонидан шу мақсад учун ажратиб бериладиган маблағларни пудратчилар тўла ҳажмда қабул қилиб олиши лозим.

Госстрой, Ўзбекистон Архитекторлар союзи, маҳаллий Советлар, шаҳарлар, район марказлари, колхоз ва совхозларнинг марказий қўрғонлари архитектура кўринишини яхшилаш масалаларига эътиборни кучайтиришлари керак.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, капитал қурилишдаги жиддий камчиликлар учун, бу соҳада ҳамон етарлича маром таъминланмаётганлиги, объектларни барпо этиш муддатлари барбод этилишига йўл қўйилаётганлиги, ишларнинг сифати пастлигидан шикоятларнинг кўплиги учун жавобгарликнинг талайгина қисми республика Министрлар Советининг зиммасига ҳам тушади.

(Давоми учинчи бетда).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ УЧИНЧИ СЕССИЯСИ

(Докладнинг давоми. Боши иккинчи бетда).

Ҳукумат халқ хўжалигининг бу муҳим тармоғидаги аҳволни тубдан ўзгартиришга эришишни ўзининг кечиктириб бўлмайдиган вазифаси, деб ҳисоблайди. Республика Министрлар Советн Раисининг ўринбосари ўртоқ Қ. Ҳ. Маҳамадалиев қурилишдаги ишлар ҳақиқатан яхшиланишини жуда қисқа муддатлар ичида таъминлаш учун Қурилиш министрлиги ва идораларининг ишини яна ҳам принципиал ва собитқадамлик билан йўналтириб туриши керак.

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Беш йиллик планда агросаноат комплексини ривожлантиришга алоҳида эътибор берилган. Маълумки, ўтган беш йилликда қишлоқ хўжалигида вужудга келтирилган потенциалдан қониқарсиз фойдаланилди.

Салбий тенденцияни қатъиян бартараф қилиш, ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини кескин суратда ошириш ва шу беш йилликда ҳам экономиканинг аграр секторида тубдан бурилиш ясалишига эришиш, пахта толаси етиштиришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш каби янги улкан вазифаларни жуда қисқа муддатда ҳал этиш зарур.

Планда қишлоқни социал қайта қуриш, қишлоқ меҳнаткашларининг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш масалаларига катта ўрин берилган. Шу беш йилликда қишлоқ жойларда фойдаланиш учун топшириладиган уй-жой ҳажми 27 процент ортади. Колхоз ва совхозларда мактабгача тарбия болалар муассасаларини, водопровод, канализация ва иссиқлик билан таъминлаш шохобчаларини қуриш анча кўпайтирилади.

Ўн иккинчи беш йилликда Ўзбекистон агросаноат комплексининг асосий вазифалари — пахта толаси етиштиришни тобора кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилашдан ҳамда Озиқ-овқат программасини амалга оширишдан иборат. Планда республика аҳолисининг озиқ-овқат маҳсулотларининг асосий турлари билан муттасил таъминлаб туриш, энг керакли маҳсулотлар ҳисобига озиқ-овқат структурасини тубдан яхшилаш кўзда тутилади. Ижтимоий фондга етказиб бериладиган мева, сабзавот ва узумнинг миқдори кўпайтирилади.

1990 йилда етиштириладиган пахта 5 миллион 860 минг тоннага, шу жумладан ингичка толали пахта 550 минг тоннага етказилиши керак. 1 миллион 830 минг тонна **пахта толаси етиштирилади.** Бунинг 154 минг тоннасини ингичка толали сортлар ташкил этади. Интенсив омиллар — ҳосилдорликни ошириш ва олинадиган толани кўпайтириш йўли билангина пахтачиликни ривожлантириш планлаштирилмоқда.

Маълумки, пахтани машинада териб олиш — бу тармоқни янада юксалтириш вазифасини ҳал этишда муҳим аҳамиятга эгадир. Бу йил 3 миллион 500 минг тонна пахта машиналарда териб олинади. Ўтган йили 1 миллион 980 минг тонна пахта машиналарда терилган эди. Беш йилликнинг шундан кейинги даврида машина териминнинг миқёслари янада оширилади. Қишлоқ хўжалигига тракторлар ва бошқа техникалар кўпроқ етказиб берилади.

Пахтани қабул қилиш, сақлаш ва қайта ишлашнинг янги системасига ўтилиши муносабати билан пахтачилик саноатини янада ривожлантириш ва техника билан қайта таъминлашдан иборат кенг программани амалга ошириш керак. Ишлаб турган пахта заводлари реконструкция қилинади ва янгилари қурилади.

Беш йилликнинг охирига бориб ялпи дон ҳосили 3 миллион 350 минг тоннага, шу жумладан шоли 665 минг тоннага етказилади.

1990 йилда картошка етиштириш 1985 йилдагига нисбатан 66 процент, сабзавот 32, полиз экинлари маҳсулоти 27 процент кўпайтирилади. Мавжуд боғлар ва токзорларни реконструкция қилиш ҳамда кенгайтириш чораларини амалга ошириш кўзда тутилади. Узумнинг истиқболли турлари, хусусан хўраки сортлари етиштирилади. Буларнинг ҳаммаси мева етиштиришни 940 минг тоннага ва узум етиштиришни 1 миллион тоннага етказиш имконини беради. Беш йилликда узум етиштириш 1,5 баравардан зиёд ортади.

Республика Давлат агросаноат комитети чорвачиликни интенсивлаш соҳасида кескин бурилиш ясаши — чорва туёғини кўпайтириб, унинг маҳсулдорлигини ошириш чораларини кўриши лозим. Озуқа базасини яхшилаш — бу соҳадаги энг муҳим ишдир.

1990 йилга бориб ем-хашак ресурсларини 20 миллион озуқа бирлигига етказиш, ёки 1,6 баравар кўпайтириш зарур. Шу мақсадда озуқа экинлари майдони 1 миллион 30 минг гектаргача кенгайтирилади. Бу — бутун экин майдонининг 24 процентини ташкил этади. Пахта билан бедани алмашлаб экишни, интенсив технологияларни жорий қилиш, сифат ва сортларини яхшилаш асосида озуқа экинларининг ҳосилдорлигини анча ошириш вазифаси кўндаланг бўлиб турибди.

Беш йиллик планда чорва харид қилишни (йилига ўртача ҳисобда) 29,7 процент, сут харид қилишни 14,9 ва тухум харид қилишни 27,3 процент кўпайтириш мўлжалланган. Планда жун, қоракўл териси, пилла, шунингдек тамаки ва луб экинларини харид қилиш юзасидан топшириқлар белгиланди.

Қишлоқларда корхона ва ташкилотларнинг ёрдамчи хўжаликларини, граждан-ларнинг шахсий ёрдамчи хўжалигини, коллектив боғдорчилик ва полизчиликни кенг ривожлантиришга катта эътибор бериш лозим. Бу — аҳолини маҳаллий имкониятлар ҳисобига яхшироқ таъминлашнинг реал резервидир.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотининг сақланишини таъминлаш тўғрисида зўр ғамхўрлик қилиш, бу масалага омилкорлик билан ёндашиш керак. Планда анчагина омборлар қуриш мўлжалланган.

Беш йилликда 360 минг гектар янги суғориладиган ерларни, асосан Жиззах ва Қарши даштларидаги ҳамда Амударё этагидаги ерларни ўзлаштириш кўзда тутилган.

Суғориб келинаётган ерларни яхшилаш юзасидан белгиланган ҳамма тадбирларни амалга ошириш — республикамиз шароитида долзарб вазифадир. Бунда гап тупроқнинг унумдорлигини ошириш тўғрисида боряпти. Кейинги йилларда бу соҳада сезиларли силжиш бўлмади. Ерларнинг мелиорация ҳолатини яхшилаш учун сарф қилинаётган кўп капитал маблағлар кутилган натижани бермаётир. Кўпгина хўжаликларда экинзорлар самарадорлиги пасайиб кетмоқда.

Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети (ўртоқ Жўрабеков). Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги (ўртоқ Сапаев). «Главсредазирсовхозстрой» (ўртоқ Турсунов) яқин йиллар ичида ерларнинг сифатини яхшилашда, хусусан қўриқ совхозлар ерларининг сифатини яхшилашда реал натижаларга эришишлари керак. Биз қишлоқ хўжалигини пухта бошқариш ва об-ҳавонинг қандай келишидан қатъий назар, гарантияланган маҳсулот етиштирилишини таъминлаш учун ҳамма шарт-шароитларни вужудга келтиришимиз лозим. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими бу соҳадаги илмий тадқиқотларни анча кучайтиришлари ва экономиканинг аграр секторига асосланган тавсияларни беришлари лозим.

Бу йил сув етишмаётган оғир шароитда қишлоқ хўжалик ишлари олиб борилмоқда. Ҳозирги кунда сувдан тежамли ва самарали фойдаланиш масалалари жуда муҳим аҳамият касб этмоқда ва қаттиқ назоратни талаб қилмоқда.

Республикада агросаноат комплексини бошқарувчи янги органлар тузилиб бўлди. Аммо бу органларнинг, хусусан уларнинг бошланғич бўғини — район агросаноат бирлашмасининг иш услуби ва методларини қайта қуриш суст бормоқда. Уларнинг кўпи колхоз ва совхозларнинг майда-чуйда ишларига, меҳнат коллективларида бевосита ҳал этилиши лозим бўлган масалаларга аралашишдан халос бўлган эмас. Кўпгина район агросаноат бирлашмаларида хўжалик юритишнинг иқтисодий механизмини такомиллаштириш соҳасида суст иш олиб борилмоқда.

Республика Давлат агросаноат комитети, тегишли министрликлар, идоралар, халқ депутатлари Советлари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг мамлакат агросаноат комплексида хўжалик юритишнинг иқтисодий механизмини такомиллаштириш масалалари юзасидан қабул қилинган қарори асосида ўз фаолиятининг йўналишларини аниқ белгилаб олишлари керак. Хўжаликларнинг экономикасини юксалтириш, хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш, олинадиган фойда ва рентабелликни ошириш диққат марказида туриши лозим.

Агросаноат комплексининг маҳсулотни қайта ишловчи тармоқлари янада ривожлантирилади. Мева-сабзавот консервалари кўпроқ ишлаб чиқарилади, уларнинг сифати яхшиланади ва хиллари кўпайтирилади. Болаларнинг овқатланиши учун маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришга катта эътибор берилади.

Вино-арақ маҳсулоти ишлаб чиқаришни тобора қисқартириш кўзда тутилади. Шарбат, алкоголсиз ичимликлар, минерал сув, майиз, қоқи тайёрлаш анча оширилади. Кондитер маҳсулотлари, ўсимлик мойи ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқариш, шунингдек асал тайёрлаш кўпайтирилади. Маҳсулотнинг янги турлари ўзлаштирилади. Гўшт-сут саноатида тўйимлиги ва биологик хусусияти оширилган юқори сифатли турли маҳсулотларни, шунингдек, гўшт, сут яримфабрикатларини ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш тадбирлари белгиланди.

Республика Давлат агросаноат комитети пахтачилик, озиқ-овқат, мева-сабзавот ва гўшт-сут саноатида илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларини ташкил қилиш масалаларини жуда суст ҳал этмоқда. Шу сабабли ана шу тармоқлардаги корхоналарни реконструкция қилиш суръатлари пасайиб кетди ва ҳозирги замон талабларига жавоб бермайди. Бундай бирлашмаларни тузиш ҳақида асослаб берилган таклифларни дарҳол тайёрлаш зарур.

Беш йиллик мобайнида ун-ёрма ва омихта ем саноати янада ривожлантирилади. Республика балиқ хўжалиги Давлат комитети корхоналарида балиқ маҳсулотлари ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ МОЛЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ КЎПАЙТИРИШ ВА УЛАРНИНГ СИФАТИНИ ОШИРИШ

Ўртоқлар! Халқ фаровонлигини ошириш вазифасини муваффақиятли ҳал этиш аввало бозорни хилма-хил товарлар ва хизматлар билан таъминлашга боғлиқдир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети шу йил апрель ойида Ўзбекистон ССРда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ва хизмат соҳасини ривожлантиришнинг 1986—2000 йилларга мўлжалланган комплекс программасини тасдиқладилар. Бу программага мувофиқ 1990 йилда халқ истеъмол қиладиган ноозиқа товарлар ишлаб чиқариш ҳажмини (чакана нархларда) 1985 йилдагига нисбатан 46 процент ошириш мўлжалланди. Газлама, трикотаж буюмлар, кийим-кечак, пойабзал, маданий-маиший ва рўзғор молларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади.

Енгил саноат илдам ривожлантирилади. Шу беш йилликнинг охирига бориб, енгил саноат корхоналарида халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш ҳажми 4,8 миллиард сўмликни ташкил этади, ёки 1985 йилдагига нисбатан 1,4 баравар кўпаяди.

Бу тармоқнинг ип-газлама, трикотаж ва пойабзал тармоқлари тез суръатлар билан ривожлантирилади. Болалар ва кексалар учун кийим-кечак, пойабзал ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

Аҳолининг ўсиб бораётган талаб-эҳтиёжларини тўлароқ қондириш мақсадида буюмларнинг сифати ва хилларини янада яхшилаш, уларнинг техникавий ва эстетик даражасини ошириш кўзда тутилади. Беш йилликда сифати яхшиланган ва «Н» индекси билан чиқариладиган янги товарларни ҳамда ўзига хос моделли буюмларни ишлаб чиқариш бир ярим баравардан зиёд оширилади.

Ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш соҳасида кўп иш қилинади. Андижон ип-газлама комбинати ва Бухоро тўқимачилик комбинати, Жиззахда пайпоқ фабрикаси, Самарқандда трикотаж фабрикаси, Тошкент чинни заводининг иккинчи навбати қурилишини ниҳоясига етказиш планлаштирилмоқда. Беш йиллик даврида Енгил саноат министрлиги системасида ишлаб турган корхоналарнинг 45 та тўқимачилик, тикувчилик, трикотаж ва пойабзал филиаллари қурилади. Ҳозирги вақтда енгил металл конструкцияларини ишлатиб, қўшимча равишда филиал ва цехлар қуриш масаласи ишлаб чиқилмоқда.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети яқинда енгил саноатда хўжалик юритиш механизмини такомиллаштириш ҳақида қарор қабул қилдилар. Бу қарорда аҳолининг аъло сифатли, хилма-хил молларга бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондириш учун комплекс тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилган. Шу муносабат билан республика Енгил саноат министрлиги (ўртоқ Қурбонов) молларнинг сифатини кескин суратда яхшилаш, уларни доим янгилаб туриш ва аҳолига зарур бўлган буюмларни ишлаб чиқариш масалаларида қунт билан иш олиб бормаётганлигини айтиб ўтиш керак. Министрлик корхоналарининг омборларида нормативдан ташқари сотилмаётган қарийб 40 миллион сўмлик товар запаслари уюлиб ётганлигига ҳам сабаб шу.

Планда **маданий-маиший ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқаришни** 1,6 баравар кўпайтириш мўлжалланган. Сирланган чинни-фаянс, сортли ва пўлатдан ясалган идишлар, маиший химия товарлари, шахсий гигиена буюмлари, спорт ва туристик моллар, болалар ўйинчоқларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади.

«А» саноат группасидаги бирлашмалар ва корхоналарда товар ишлаб чиқариладиган янги цех ва участкалар ишга туширилиши мўлжалланмоқда. Мураккаброқ маҳсулотнинг янги турлари — бир неча секцияли холодильниклар, шарбат пиширадиган ва мевалар шарбатини сиқиб чиқарадиган машиналар, миксерлар, кассетали магнитофонлар, ёритиш техника ускуналари, майда-чуйда буюмлар ва бошқа товарлар ишлаб чиқарилади. Улар Ватанимиздаги ва чет эллардаги энг яхши намуналар асосида тайёрланади. «Узбитпластик» бирлашмасида полимер материаллардан сифатли товар ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

Шу билан бирга бир қатор корхоналарнинг раҳбарлари коплекс программани амалга оширишда сусткашлик қилмоқдалар, масалан, «Узбекхлопкомаш» бирлашмаси (ўртоқ Турсунов), Чирчиқ «Электрохимпром» бирлашмаси (ўртоқ Содиқов), Ўзбекистон металлургия заводи (ўртоқ Овсюк), Олмалиқ маиший химия заводи (ўртоқ Тожиев) ва бошқа баъзи корхоналар аввалдагидек бу йил ҳам аҳоли учун маҳсулот ишлаб чиқариш планини бажармаётир.

Мебель ва ёғочсозлик саноати корхоналарида яхши сифатли мебель термалари ва гарнитуралар ишлаб чиқариш кенгайтирилади. Андижон мебель фабрикаси, Жиззахдаги болалар ва мактаб жиҳозлари фабрикаси қуриб битказилади.

Маҳаллий саноат системасида маданий-маиший ва рўзғор товарлари, халқ бадиий ҳунармандлиги буюмларини ишлаб чиқариш планлаштирилмоқда. Ўзбекистон ССРда аҳоли жон бошига атиги 2 сўмлик товар ишлаб чиқарилаётганлиги СССР Олий Советининг сессиясида таъкидлаб ўтилди: бундай аҳволга тоқат қилиб бўлмайди. Маҳаллий саноат министрлигининг (ўртоқ Исмоилов) бу соҳадаги ишларини тубдан қайта қуриш талаб этилади. Аҳолининг бинокорлик материалларига, санитария-техника ускуналарига, боғча уйлари, боғдорчилик-полизчилик асбоб-ускуналарига бўлган эҳтиёжлари тўла қондирилади.

СОЦИАЛ РИВОЖЛАНИШ ВА ХАЛҚ ТУРМУШ ДАРАЖАСИНИНГ ЮКСАЛИШИ

Партиянинг XXVII съезди қабул қилган кенг социал программа инсон тўғрисида чинакам ғамхўрлик қилиш руҳи билан суғорилган. Бу программа совет кишилари ҳаётининг ҳамма жиҳатларини қамраб олади.

Шу беш йилликда республика аҳолисининг пул даромадлари қарийб 23 процент ортади. Меҳнатнинг миқдори ва сифатига қараб тўланадиган ҳақнинг кўпайиб бораётганлиги шуни тақозо этади. Ишлаб чиқариш тармоқларида ставка ва окладларни оширишга янгича ёндашиш социал тадбирларни амалга оширишнинг ўзига хос хусусиятидир.

Шу мақсадлар учун керакли маблағлар илгари одатда давлат бюджетидан ажратилган бўлса, эндиликда моддий ишлаб чиқариш соҳаларидаги ишчи ва хизматчиларнинг ставкалари ва окладлари асосан корхоналарнинг ажратиб берадиган маблағлари ҳисобига ошириладн. Бунинг натижасида меҳнатга ҳақ тўлашни ошириш муддатлари юқоридан эмас, балки ҳар бир коллективнинг шу маблағлар учун зарур бўлган пулни ишлаб топиш қобилиятига қараб белгиланади.

Ўқитувчиларга ва халқ маорифининг бошқа ходимларига янги ставка ва мансаб окладларини жорий этиш тугалланмоқда. Соғлиқни сақлаш, маданият ва олий мактаб ходимларининг иш ҳақи босқичма-босқич ошириила бошлайди.

Партиянинг меҳнат ҳақини ошириш ва такомиллаштириш соҳасидаги сиёсатини рўёбга чиқариш билан бирга меҳнатсиз даромадларга қарши шафқатсиз кураш олиб борилмоқда. Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида совет қонунларига, социалистик адолат талабларига доим риоя қилинишини таъминлаш учун давлат ва гражданлар ҳисобига ғайриқонуний бойиш имконини берадиган туйнук ва раҳналарни мустаҳкам ёпиб қўйиш зарур. Меҳнатсиз даромад топиш билан боғлиқ биронта фактга нисбатан ҳам чора кўрмаслик мумкин эмас.

Ижтимоий истеъмол фондларининг роли ғоят ўсиб бормоқда. Республикада шу беш йилликнинг охирига бориб бу фондлар 7,9 миллиард сўмни ташкил этади ёки 1985 йилга нисбатан 22,5 процент ортади. Шу маблағлар ҳисобига пенсия таъминотини яхшилаш чоралари амалга оширилади. Уруш ва меҳнат ветеранлари, болали оилалар учун бир қанча қўшимча имтиёзлар берилади.

Планда аҳолининг тўлов қобилияти эҳтиёжларини товар ресурслари ва хизматлар билан янада узвийроқ боғлиқ қилиб қўйиш кўзда тутилади. Чакана товар оборотининг ҳажмини, (алкогол ичимликларни реализация қилиш бу ҳисобга кирмайди) 33,4 процент кўпайтириш планлаштирилмоқда. Нон, крупа, макарон маҳсулотлари, қанд-шакар, чой, ўсимлик мойи, маргарин, балиқ, сабзавот ва бошқа бир қатор озиқ-овқат маҳсулотлари фондлари аҳолининг эҳтиёжларини тўла қондириш имконини беради. Гўшт ва сут қанчалик кўпайтирилса, шунчалик кўп реализация қилинади. Жойларда матлубот кооперацияси орқали, комиссион магазинларда гўшт савдосини кенг уюштириш учун қўшимча ресурсларни қидириб топиш чораларини кўриш керак.

Арақ ва ликёр маҳсулотларни сотиш 3,5 баравар камайтирилади.

Умумий овқатланиш янада ривожлантирилади. Беш йилликнинг охирига бориб меҳнаткашларнинг ишлаб турган жойда умумий овқатланишга бўлган эҳтиёжларини тўла қондириш керак.

Чакана товар оборотини тез ўстириш суръатлари аҳолига савдо хизматини тубдан яхшилашни талаб этади. Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги (ўртоқ Ҳасанов), Ўзбекбирлашув (ўртоқ Маҳмудов) ўз қарамоғидаги савдо шаҳобчаларида рўй берган аҳволга ўз муносабатларини ўзгартиришлари керак: умумий овқатланишнинг кўплаб магазин ва корхоналари планларни бажармаяпти, кўп жойларда савдо-сотиқ қоидаларининг бузилишига йўл қўйилмоқда, камомад ва ўғирлик камаймай, кўпайиб боряпти. Қорақалпоғистон АССР, Бухоро, Наманган, Тошкент, Самарқанд, Фарғона областларидаги савдо ташкилотларида социалистик мулкни сақлаш кўнгилдагидек эмас.

Ўзбекбирлашувга қарашли шаҳар коопторгларининг кўпчилиги аҳолининг ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш ишини қониқарсиз уюштирган. Бозорларда бу маҳсулотнинг талайгина қисмини олибсотарлар ва чайқовчилар пуллаб юрибди.

Савдо соҳасидаги бундай аҳволга асло тоқат қилиш мумкин эмас.

Ўн иккинчи беш йилликда аҳолига **пуллик хизмат** ривожлантирилиб, одамларнинг хизмат кўрсатишнинг хилма-хил турларига бўлган эҳтиёжлари тўлароқ қондирилади. Бундай хизматларнинг сифати яхшиланади. Барча министрликлар, идоралар асосий фаолияти қандай бўлишидан қатъий назар, ана шу жуда муҳим ишга жалб этилади. Уларда аҳолига хизмат кўрсатиш ҳажми 1,7 баравар кўпайтирилади.

Хизмат кўрсатиш маданиятини ошириш, хизмат кўрсатадиган корхона ва ташкилотни одамлар ишлаб турган, ўқиётган ва истиқомат қилаётган жойларга яқинлаштириш зарур. Аҳолига қулай пайтларда хизмат кўрсатилсин.

Беш йилликда маиший хизмат 1,7 баравар ортади. Транспорт воситаларини, маиший хизмат қиладиган машина ва ускуналарни, мебелларни ва уй-рўзғорга даркор бўлган бошқа буюмларни ремонт қилиш ҳамда уларга техникавий хизмат кўрсатиш соҳасида аҳолининг эҳтиёжларини тўла таъминлаш мўлжалланмоқда. Уй-жойлар қуриш ва ремонт қилиш соҳасидаги хизмат анча оширилади. Йирик саноат корхоналари, совхоз ва колхозларнинг ҳаммасида маиший хизмат бўлинмалари ташкил этилади.

Маиший хизмат министрлиги (ўртоқ Куксенко), маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари аҳолига кўрсатиладиган хизматни юксак даражага кўтаришлари, маиший хизмат корхоналарининг иш режимини яхши йўлга қўйишлари лозим.

Аввало, барча корхоналар белгиланган топшириқларни бажаришлари зарур. Афсуски, йилнинг биринчи ярмида бундай бўлмади. Маиший хизмат министрлиги планни бажармади. Бу министрлик системасида планларнинг бажарилиши ҳақида қўшиб ёзиш каби ҳолларга чек қўйилган эмас. Йил бошидан буён ҳисоботларда ярим миллион сўм нотўғри қайд этилган.

Сирдарё (ўртоқ Қўчқоров), Тошкент (ўртоқ Абдураҳмонов) ва бошқа бир қанча область ижроия комитетлари маиший хизмат кўрсатиш планларининг бажарилмаслик сабабларига сустлик билан тушуниб етмоқдалар, бу масалада етарлича талабчанлик қилмаяптилар.

Алоқа хизматлари кенгайтирилади. Беш йиллик мобайнида шаҳарларда 414 мингта ва қишлоқ жойларда 105 мингта квартирани телефон билан таъминлаш мўлжалланмоқда. Аҳолининг деярли ҳаммаси марказий ва республика телевидениесининг биринчи программаларидан фойдалана олади.

Планда аҳолига пассажир транспортида, уй-жой коммунал хўжалиги ташкилотлари, маданият муассасалари, хўжалик ҳисобидаги даволаш-профилактика, санаторий-курорт ва соғломлаштириш муассасалари томонидан пулли хизматларни кўпайтириш кўзда тутилмоқда. Ҳуқуқий характердаги хизматлар, туристик — экскурсия хизмати ҳамда пулли бошқа хизмат турлари кенгайтирилади.

Планда кўзда тутилган уй-жой қурилиши программаси катта социал-иқтисодий аҳамиятга эга. Беш йил мобайнида жами саҳни 34,5 миллион квадрат метрга борадиган уй-жойлар қуриш планлаштирилмоқда, бу эса ўн биринчи беш йилликдагига қараганда салкам 6 миллион квадрат метр ортиқдир. Уй-жой қурилиш кооперативлари йўли билан ва аҳолининг маблағлари ҳисобига уй-жойлар барпо этиш анча кенгаяди. Уй-жой биноларини янги типовой лойиҳалар асосида барпо этишга ўтиш ниҳоясига етказилади, квартиралар янада шинамроқ бўлади. Қурилишнинг сифати тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилиниши керак — одатда янги қурилган уй-жой бинолари фақат «яхши» ва «аъло» баҳолар билан қабул қилиниши лозим.

Шаҳарларда, район марказларида, посёлкаларда, якка иморат қурувчиларга суғорилмайдиган зонада ер массивлари ажратиб бера оладиган колхозлар ва совхозларда якка тартибдаги қурилиш имкониятларидан кенгроқ фойдаланиш керак.

Уй-жой қурилиши соҳасида белгиланган программа бажарилиши натижасида 500 мингдан кўпроқ оила уй-жой шароитини яхшилаб олади.

Коммунал хўжалик янада ривожлантирилади. Планда аҳолини, аввало Қорақалпоғистон АССР, Бухоро, Навоий, Сурхондарё ва Хоразм областларининг аҳолисини ичимлик сув билан таъминлашни яхшилашга катта эътибор берилган. Туямўйин сув омборидан Нукус — Чимбой — Тахтакўпир ва Туямўйин — Урганч йирик водопроводлари қурилмоқда.

Водопроводлар ва канализациялар қурилиши учун қўшимча маблағлар ва моддий ресурсларни қатъият билан излаб топиш зарур.

Иссиқлик билан таъминлаш қувватлари оширилади, жами уй-жой фондини газлаштириш ниҳоясига етказилади. Тошкент метрополитенининг темир йўл вокзалидан авиасозлар шаҳарчасигача, Қорақамиш массивигача бўлган янги линиялари ишга туширилади. Юнусобод массиви йўналишидаги ишлар бошлаб юборилади.

Беш йиллик план халқ маорифининг, соғлиқни сақлаш, маданият ҳамда социал соҳанинг бошқа тармоқлари моддий базасини мустаҳкамлашга қаратилган тадбирлар комплексини кўзда тутади.

	1981—1985 йиллар	1986—1990 йиллар Беш йиллик план лойиҳаси
Пул билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобидан ишга тушириш		
Мактабгача тарбия муассасалари (минг ўрин)	206	254
Умумий таълим мактаблари (минг ўрин)	707	920
Ҳунар-техника таълими Давлат комитети системасидаги ҳунар-техника билим юртлари (минг ўрин)	35,5	66,8
Амбулатория-поликлиника муассасалари (ҳар сменада минг беморни қабул қилувчи)	35,2	51,1
Касалхоналар (минг ўрин)	21,2	21,7

Аҳолининг мактабгача тарбия муассасаларига бўлган талаб-эҳтиёжларини қондириш каби муҳим социал проблемага зўр эътибор берилмоқда.

Ҳар бир корхона, колхоз, совхоз планда кўзда тутилганидан ташқари ўз маблағлари ҳисобига яқин икки-уч йил ичида хўжалик усули билан ўз коллективи учун 280—320 ўринли камида битта болалар боғчаси қуриб берса тўғри бўлур эди. Ана шу мақсадлар учун зарур моддий ресурслар ажратиб берилади. Бу эса фойдаланишга топшириладиган болалар боғчалари ва яслиларини 400—415 минг ўрингача кўпайтириш имконини беради.

Республикада мактаб ислоҳоти бўйича муайян ишлар ўтказилмоқда. Бироқ ислоҳотда кўзда тутилган чора-тадбирларни амалга ошириш суръатлари ва айниқса, унинг чуқур эмаслиги ҳозирча қанотлантира олмайди. Маориф министрлиги (ўртоқ Аббосова), Ҳунар-техника таълими Давлат комитети (ўртоқ Қаюмов), маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари аҳволни зудлик билан ўнглаб олишлари зарур. Мактаб қурилиши планларининг бажарилишига зўр эътибор берилиши керак. 920 минг ўринли умумий таълим мактабларини фойдаланишга топшириш лозим бўлади. Бу эса ўн биринчи беш йилликдагига қараганда 30 процент ортиқдир.

Халқ хўжалиги тармоқларини зарур ишчи ва мутахассис кадрлар билан таъминлаш жадаллаштириш вазифаларини муваффақиятли ҳал қилишнинг ғоят муҳим шартидир. Ҳунар-техника билим юртлари беш йил мобайнида 870 минг малакали ишчи тайёрлаб берадилар. Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари 679 минг мутахассис тайёрлайди. Халқ хўжалигининг тез ривожланиб бораётган тармоқлари, хусусан техника тараққиётининг янги йўналишлари бўйича, шунингдек хизмат соҳаси учун шундай мутахассислар тайёрлаб чиқариш анча кўпайтирилади. Қишлоқ жойларда аҳолининг маънавий талаб-эҳтиёжларини қондириш учун 44 та район маданият уйи ва 145 та клуб барпо этиш мўлжалланади.

Шу беш йиллик мобайнида касалхоналардаги ўринлар сони, поликлиникалар ва амбулаториялар кўпаяди. Тошкент, Самарқанд ва Андижон медицина институтларининг даволаш корпуслари, Жиззах, Андижон, Нукусдаги кўп профилли область касалхоналари, Тошкент шаҳридаги кардиология ва гематология марказлари қуриб битказилади.

Аммо соғлиқни сақлаш соҳасидаги ишларнинг аҳволи шундан далолат берадики, соғлиқни сақлаш қувватларини бундан буён шунчаки миқдор жиҳатдан ошириш аҳоли соғлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш борасидаги кўпдан-кўп муаммоларни ҳал эта олмайди. Ҳозир медицина ёрдами сифатини тубдан яхшилаш, фан ва техниканинг энг янги ютуқларини амалиётга активроқ жорий этиш, медицина муассасаларини малакали кадрлар билан таъминлаш масалалари биринчи ўринга қўйилмоқда.

Республика Соғлиқни сақлаш министрлиги (ўртоқ Баҳромов) олдида шу беш йилликда аҳоли соғлигини сақлашнинг асосий сифат жиҳатлари бўйича иттифоқ миқёсидаги ўртача кўрсаткичларга эришишдан иборат муҳим вазифа турибди. Соғлиқни сақлаш фаолиятида, даволаш ишларини ташкил этишда ва дори-дармонлар билан таъминлашда рўй бераётган ўзгаришларни одамлар яққол ҳис этишлари учун медицина муассасалари ишида туб бурилишни таъминлаш керак.

Санаторийларда, пансионатларда, дам олиш уйларида, туристлар ва альпинистлар лагерларида жойлар сони кўпайтирилади. Физкультура ва спорт ишлари кенгайтирилади. Спорт ташкилотларининг моддий базаси мустаҳкамланади.

Беш йиллик планларида белгиланаётган социал программа кўп қиррали бўлиб, унинг рўёбга чиқарилиши халқ депутатлари қишлоқ, посёлка, район ва шаҳар Советларининг сабот-матонати ва ташаббускорлигига ҳал қилувчи даражада боғлиқ бўлади. Ана шу маҳаллий Советлар одамларнинг конкрет эҳтиёжлари, манфаатлари тўғрисида тинимсиз ғамхўрлик қилиб, доимо эътибор бериб туришлари керак.

Социал программани амалга оширишда Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатларининг роли ғоят катта. Улар сайлов округларидаги аҳволни, аҳолининг кундалик талаб ва эҳтиёжларини билиши, корхоналар ва ташкилотларнинг социал соҳадаги иши устидан таъсирчан контроллик қилиши билан биргаликда беш йиллик планда белгиланган барча режалар бажарилишига ҳал қилувчи даражада кўмаклашиши шубҳасиздир.

Республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ўртоқ С. У. Султонова социал-маданий соҳа ташкилотлари ва муассасаларининг ишини такомиллаштириш масалаларида кўпроқ талабчанлик кўрсатиши лозим.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР, ОБЛАСТЛАР ВА ТОШКЕНТ ШАҲРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ КУЧЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ ВА ХЎЖАЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Ўн иккинчи беш йиллик Қорақалпоғистон автоном республикасини, барча областларни ва Тошкент шаҳрини комплекс иқтисодий ва ҳамда социал ривожлантиришда янги босқич бўлади. Планда мавжуд ёқилғи-энергетика ва материал-хом ашё ресурсларини хўжалик оборотига жалб этиш, саноат ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш ҳамда етиштириш топшириқлари белгиланади.

Бу эса областлар ва районларнинг манфаатларини умуман республика манфаатлари билан тегишли тарзда қўшиб олиб бориш, мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришни жадаллаштиришдан иборат умумдавлат вазифасини ҳал этишга уларнинг ҳар бири қўшадиган ҳиссани ошириш имконини беради.

План — лойиҳасида атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш юзасидан анчагина ишлар қилиш кўзда тутилади. Ана шу мақсадларга 500 миллион сўмликдан зиёд давлат капитал маблағлари ажратилади.

Ўзбекистон ташқи иқтисодий алоқалари муттасил кенгайиб бормоқда. Ҳозирги вақтда жаҳоннинг 70 мамлакати билан шундай алоқалар ўрнатилган. Шу беш йилликда экспортга маҳсулот чиқариш ҳажми ҳар йили 10 процентдан кўпайиб боради.

БОШҚАРИШ СИСТЕМАСИ ҲАМДА ХЎЖАЛИК ЮРИТИШ МЕТОДЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Партия белгилаб берган ўзгартишлар чуқурлиги ва кўлами халқ хўжалигига раҳбарликни янги даражага кўтаришни тақозо этади. КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг материалларида қайта қуриш жараёни ҳозирча секин ўтаётганлиги тўғрисидаги хулоса биз учун алоҳида аҳамиятга эгадир. Сифат, самарадорлик сари, янгича раҳбарлик методларига бурилиш қийин ва оғир ўтмоқда. Биз ҳали экономикани интенсивлаш йўлига ўтказа олмаганимизни бугун очиқ-ойдин айтиш керак.

Бутун бошқариш фаолиятини партия XXVII съездининг, КПСС Марказий Комитети 1986 йил июнь Пленумининг талабларига тўла мувофиқлаштириш — республика Министрлар Советининг энг муҳим вазифасидир. Бошқариш структурасини такомиллаштира борган ҳолда аппаратни анча соддалаштириш ва арзонлаштириш, унинг ишидаги расмиятчилик ва бюрократизмни қатъиян йўқотиш, қоғозбозликка барҳам бериш муҳимдир.

Михаил Сергеевич Горбачевнинг баъзи министрлар бир-бирлари билан гаплашиш, бевосита амалий алоқалар ўрнатишни умуман унутиб юборганликлари тўғрисидаги қаттиқ танқидий мулоҳазаси республикадаги министрликлар, идораларнинг кўпгина раҳбарларига ҳам бевосита тааллуқлидир.

Бизда бундай ходимлар, айниқса яқинда раҳбарлик тепасига келиб тезроқ янгича ишлашни ўрганиш учун ўзини сафарбар этаётган, хоҳиш-иродасини, билими, тажрибаларини энди ишга солаётганлар орасида оз эмас. Лекин эски усулдан воз кеча олмаётганлар ҳам оз эмас. Рўй бераётган ўзгаришларни на тушуниб етишга, на қабул қилишга қодир бўлмаган бундай кишилар ё ишни гўё «жўшқин» янгилаётгандек қилиб кўрсатишга уринмоқдалар, ёхуд буларнинг ҳаммаси кўпга бормайди, деган умидда кутиб турибдилар.

Вақт эса кутиб турмайди. Ҳамма ерда турғунлик ва консерватизмга, маҳкамачилик ва маҳаллийчилик кўринишларига сабот-матонат билан барҳам бериш керак. Камчиликлар ва нуқсонларга нисбатан муросасизлик совет, хўжалик органларининг социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш борасидаги бутун фаолияти вазиятини белгилаб бермоғи керак.

Ҳукумат, Госплан, Давлат агросаноат комитети, министрликлар, идоралар, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари жадаллаштиришнинг барча жорий ва узоқ муддатли вазифаларини самарали ва оператив ҳал этишлари керак. Бутун бошқариш системаси ҳар бир меҳнат коллективининг энг юқори пировард натижаларга эришиш учун қўшадиган ҳиссасини кўпайтириш мақсадини кўзлаши лозим.

(Давоми тўртинчи бетда).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ УЧИНЧИ СЕССИЯСИ

(Докладнинг охири. Боши учинчи бетда).

Беш йиллик мобайнида халқ хўжалигининг барча тармоқлари бошқариш ва хўжалик юритишнинг янгича методига ўтади. Хўжалик юритиш методларини такомиллаштириш асосида юксак иқтисодий кўрсаткичларни таъминлашни, ўз-ўзини пул билан таъминлаш ва сарфланган харажатларни ўзи қоплаш принципи асосида ишлашни мақсад қилиб қўйган АвтоВАЗ ҳамда Суми илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг КПСС Марказий Комитети маъқуллаган ташаббуси биз учун муҳим йўналишдир.

Республика Госпланининг амалда илмий-иқтисодий органга айлантирилиши хўжалик механизмини такомиллаштириш борасидаги чораларни амалга оширишда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлмоқда. Энг мақбул халқ хўжалик, тармоқ ва территориал мутаносибликлар танланиши учун, жорий ва узоқ муддатли планларнинг илмий жиҳатдан асосланганлиги ва ҳар томонлама балансланганлиги учун бутун жавобгарлик ана шу орган зиммасига юклатилмоғи керак.

Ниҳоят Госпланни кўпдан кўп майда оператив масалалардан аллақачон озод этиш керак. Бу масалаларни республика ва жойлардаги тармоқ ва территориал бошқариш органлари ҳал этишлари мумкин ва керак.

Республика Молия министрлиги, республика Меҳнат давлат комитети, Нархлар давлат комитети ва Ўзбекистон Давлат банки ва Ўзбекистон Қурилиш банкининг иқтисодий ишларни тубдан яхшилаш ҳамда хўжалик механизмини такомиллаштириш борасидаги фаолиятини анча кучайтириш муҳим.

Контрол-ревизия ишлари жиддий қайта қуришни тақозо этмоқда. Молия министрлигининг тегишли бўлинмалари, шунингдек идоравий ревизия аппарати молия ва хўжалик ишларидаги камчиликларни қатъиян очиб ташлашлари керак. Хўжалик раҳбарларини камчиликлар ва хатолар такрорланмаслиги учун барвақт огоҳлантириш лозим. Яқин вақтларгача кўпгина ташкилотларда шундай хатолик ва камчиликлар бўлиб турарди.

Беш йиллик план министрликлар, идоралар, маҳаллий Советлар ижроия комитетлари, бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар хўжалик фаолиятининг негизи бўлиб қолмоғи, ички резервларни ишлаб чиқаришга янада тўлароқ жалб этилишига кўмак бермоғи лозим.

Республика Министрлар Советида план лойиҳаси кўриб чиқилаётганида министрликлар, идоралар, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари киритган кўпгина таклифлар унда акс этди. Лойиҳа юзасидан айтилган бир қанча таклифлар асоссиз, деб рад этилди.

Шу муносабат билан баъзи министрликларнинг раҳбарлари беш йиллик вазифаларини етарлича тушуниб етмаганликларини ҳам айтиб ўтмасдан бўлмайди. Мисол учун, маҳаллий саноатнинг катта резервларидан ҳамон тузук фойдаланилмаяпти. Бу ерда смена коэффициенти паст, қувватлар тўла-тўкис ишга солинмаган, маҳаллий ва иккиламчи хом ашё ресурслари дуруст жалб этилмаяпти. Мана шуларга қарамай, Маҳаллий саноат министрлиги ўзининг план лойиҳаларида бир қанча энг муҳим маҳсулот турлари юзасидан беш йиллик план топшириқлари пасайтирилсин, деб оёқ тираб туриб олди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети беш йиллик планни тузишда резервларни излаш борасида етарли иш олиб бормаганликлари учун айрим область ижроия комитетларининг раҳбарларини тўғри танқид қилди. Шунга қарамай, янги ерларни самарали ўзлаштириш ва ҳосилдорликни ошириш ҳисобига қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш реал резервларига эга бўлган Самарқанд область ижроия комитети беш йилликнинг сабзавот, ҳўл мева, гўшт ва бошқа маҳсулотлар харид этиш юзасидан 1990 йилга белгилаган топшириқлари 1985 йилда эришилган ва шу йилги пландаги даражадан паст бўлсин, деб туриб олди.

Қашқадарё, Сурхондарё, Фарғона область ижроия комитетлари ва бошқа баъзи область ижроия комитетлари пахта, сут, жун харид этиш юзасидан беш йиллик кейинги йилларининг топшириқлари шу йилги план даражасида сақланиб қолсин, сабзавот, гўшт, майиз харид этиш топшириқлари контрол рақамларга нисбатан камайтирилсин, шунингдек капитал маблағлар кўпайтирилган ҳолда товар обороти ва аҳолига маиший хизмат ҳажми камайтирилсин, деган таклифлар билан ҳукуматга мурожаат этдилар.

Ишлаб чиқаришни интенсивлаш талабларига жавоб беролмайдиган бундай таклифлар қабул қилинмади ва беш йиллик планда акс эттирилмади, албатта. Бугун гап бошқа нарса тўғрисида бораётир, жадаллаштиришни амалий изга солишда план топшириқларини камайтирмасдан, аксинча, уларни анча яхшилаш йўлларини излаш керак.

Министрликлар, идоралар, жойлардаги совет, хўжалик органлари 1987 йил плани ҳамда беш йиллик кейинги даврининг йиллик планларини ишлаб чиқишда жамоат ишлаб чиқариши ўсиш суръатларини орттириш борасидаги мавжуд имкониятлар ва резервлардан мумкин қадар кўпроқ фойдаланишни кўзда тутишлари зарур.

Ўн иккинчи беш йиллик планининг асосий кўрсаткичлари ва хусусиятлари ана шулардан иборат.

КПСС Марказий Комитетининг Совет Иттифоқи меҳнаткашларига қилган Мурожаатномасига иш билан жавоб бериш, беш йиллик топшириғига ҳар бир ишлаб чиқариш бўғинида эришиш зарур бўлган ишларнинг энг оз миқдори, деб қараш ҳар бир меҳнат коллективининг муҳим бурчидир.

Ўн иккинчи беш йилликнинг белгилаб олинган марраларига эришиш 1986 йилги иш натижаларига кўп жиҳатдан боғлиқ. Баъзи хулосалар чиқариб айтиш мумкинки, беш йилликнинг биринчи йили чакки бошланмади. Саноат маҳсулотларини реализация қилиш ярим йиллик плани ошириб бажарилди, пландан ташқари 269 миллион сўмлик саноат маҳсулотлари реализация қилинди. Ишлаб чиқаришнинг ўсиши ўтган йилнинг шу даврига нисбатан пландаги 4,8 процент ўрнига 7,6 процентни ташкил қилди. Меҳнат унумдорлиги 5,6 процент ортди, бу ҳам пландагидан юқоридир.

Ўтган йилнинг биринчи ярмига нисбатан асосий ишлаб чиқариш фондлари кўпроқ ишга солинди. Кўп уй-жойлар қурилди.

Пилла тайёрлаш плани ошириб бажарилди. Республика чорвадорлари давлатга гўшт, тухум, жун сотиш ярим йиллик планларини уддаладилар. Иқтисодий кўрсаткичлар яхшиланиб бормоқда.

Хўжалик етакчи тармоқларининг ўсиш суръатларини янада кўпроқ орттириш учун йилнинг қолган ойларида мумкин қадар кўпроқ зўр бериб меҳнат қилиш зарур. Қолоқликка йўл қўйган коллективларда бой берилган нарсаларнинг ўрнини тўлдириш ва беш йиллик топшириқлари бажарилишини таъминлаш учун мумкин бўлган ҳамма ишларни қилиш лозим. Ҳамма жойда — саноат, транспорт ва қурилишларда, колхоз, совхоз, уй-жой коммунал хўжалигида, бошқа тармоқларда ишда узилишлар бўлишига йўл қўймаслик учун кузги-қишки даврдаги ишларга ҳар томонлама тайёргарлик кўриш зарур.

Республика 1986 йил плани тўла ва ошириб бажарилмоғи учун ҳамма имкониятлар ва резервларга эга. Бу биринчи даражали хўжалик ва сиёсий вазифадир.

КПСС XXVII съезди совет халқининг ҳаётий манфаатларига, социализм ва тинчлик ишининг олий идеалларига мос келувчи стратегик йўлни ишлаб чиқди. Барча совет кишилари сингари Коммунистик партия, унинг ленинчи Марказий Комитети теварагида маҳкам жипслашган Совет Ўзбекистони меҳнаткашлари КПСС ва Совет давлатининг доно ички ва ташқи сиёсатини қизғин қўллаб-қувватлаб партия съездининг, КПСС Марказий Комитети 1986 йил июнь Пленумининг илҳомбахш ғоялари ва қарорлари ҳар бир меҳнат коллективининг ҳаётига кириб бормоғи, ўн иккинчи беш йиллик планларини бажариш борасидаги реал ишларда мужассам ифодасини топмоғи учун ҳамма ишни қиладилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПЛАН-БЮДЖЕТ КОМИССИЯСИ ВА БОШҚА ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРНИНГ ҚЎШИМЧА ДОКЛАДИ

Докладчи—План-бюджет комиссиясининг раиси депутат В. А. АНТОНОВ

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистон ССР Олий Советининг ҳозирги сессияси КПСС Марказий Комитети 1986 йил июнь Пленуми, ўн биринчи чақириқ СССР Олий Совети бешинчи сессияси қарорларининг жуда катта самарали таъсири остида ўтмоқда. Бу Пленум ва сессия ўн иккинчи беш йилликда мамлакатимизни иқтисодий ва социал ривожлантириш планини ҳар томонлама муҳокама қилди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг КПСС Марказий Комитети Пленумида қилган докладида дастлабки якунлар чиқарилиб, партиянинг навбатдаги вазифалари белгилаб берилди.

Партия ишлаб чиққан, бутун халқ қўллаб-қувватлаган жадаллаштириш стратегияси ўн иккинчи беш йилликда мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантириш планида ўзининг конкрет ифодасини топди. Яқин йиллар экономикани ривожлантиришда бурилиш йиллари бўлиб қолади. Ўн иккинчи беш йиллик партиянинг стратегик йўл-йўриқларини амалга оширишда ҳал қилувчи босқичдир.

Республикамизнинг меҳнат коллективлари КПСС XXVII съезди қарорларини амалда рўёбга чиқаришда бунёдкорлик фаолиятига қўшилиб, партиянинг бошлаб берган новаторлик ишларига қизғин қўшилдилар, уларни тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқдалар. Республикамиз меҳнат коллективлари юксак масъулиятни англаб, давр талабларини тушуниб етиб, халқ хўжалиги барча тармоқлари фаолиятини қайта қуриш юзасидан қизғин иш олиб бормоқдалар.

Олти ой ичида республика саноати планга қўшимча равишда 269 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилди.

Агросаноат комплекси меҳнатчилари бу йил юз берган қийинчиликларни бартараф этиб қишлоқ хўжалик ишларини энг яхши агротехника муддатларида бажаришга ҳаракат қилмоқдалар. Капитал қурилиши ва асосий фондларни ишга топшириш суръатлари анча ошди. Халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ҳам муайян силжишлар кўзга ташланмоқда.

План-бюджет ва бошқа доимий комиссиялар Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг топшириғига мувофиқ, 1986—1990 йилларда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат плани лойиҳасини ҳамда ўн биринчи беш йиллик плани бажарилиш якунларини дастлабки тарзда кўриб чиқди.

Комиссиялар беш йиллик план 1986—1990 йилларда ва 2000 йилгача бўлган даврда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг Асосий йўналишларида Ўзбекистон ССР олдига қўйилган вазифаларга тўла мос келади деб ҳисоблайдилар. Депутатлар олиб борган таҳлилий ишлар шуни кўрсатдики, планда партиямизнинг социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришга қаратилган стратегик йўли амалда рўёбга чиқарилиши таъминланади. Иқтисодий ва социал тараққиётнинг миллий даромад, ижтимоий меҳнат унумдорлиги, саноат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулоти, аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар, чакана товар обороти, аҳолига пулли хизмат кўрсатиш каби энг муҳим кўрсаткичлар бўйича 1986—1990 йилларга белгиланган ўсиш суръатлари ўн биринчи беш йилликда қўлга киритилган ўртача йиллик ҳажмдан юқоридир.

Фан-техника тараққиётининг ютуқлари моддийлашадиган машинасозлик комплексига капитал маблағ сарфини анча, 1,8 баравар кўпайтириш беш йилликнинг ўзига хос хусусиятидир. Беш йилликнинг характерли белгиси — ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкциялашга, барпо этилган потенциалдан янада интенсив фойдаланишга алоҳида эътибор берилаётганлигидир.

Социал-маданий соҳада йирик тадбирларни амалга ошириш мўлжалланмоқда. Ижтимоий истеъмол фондларини 22,5 процент, чакана товар оборотини 33,4 процент, маиший ва ҳақ тўланадиган хизматни 1,7 баравар кўпайтириш планлаштирилмоқда. Умумий саҳни 34,5 миллион квадрат метр уй-жой қуриб битказилади. Халқ маорифи, маданият ва соғлиқни сақлаш янада ривож топади. Планда кўзда тутилган озиқ-овқат ишлаб чиқариш тармоқларини ўстиришнинг илдам суръатларини ижтимоий фонддан бериладиган дотацияни ҳам қўшиб ҳисоблаганда республикамизнинг тез кўпайиб бораётган аҳолисини таъминлашни яхшилайди.

План-бюджет ва бошқа доимий комиссияларнинг хулосасида (бу хулоса ҳар бирингизнинг қўлингизда бор) халқ хўжалигининг ҳар бир тармоғидаги, ҳар бир областдаги ишларнинг аҳволи батафсил таҳлил этилган. Беш йиллик план асосий йўналишлари тавсифлаб берилган.

1986—1990 йилларда Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат планини тасдиқлаш таклиф этилади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети доимий комиссиялари КПСС XXVII съезди, партия Марказий Комитети 1986 йил июнь Пленуми қарорларига амал қилиб, планни дастлабки кўриб чиқиш чоғида экономикани ривожлантиришни жадаллаштириш, унинг самарадорлигини ошириш резервларини сафарбар этиш йўлларини излашга асосий эътиборни қаратдилар.

Коммунистик партия иқтисодий стратегияни амалга оширишда фан-техника тараққиётини жадаллаштириш асосида ишлаб чиқаришни интенсивлашга алоҳида аҳамият бермоқда. Шунга қарамай, халқ хўжалигининг бир қанча тармоқларида қайта қуриш секинлик билан бормоқда, министрликлар, идоралар, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарининг кўпгина раҳбарлари эскирган метод билан ҳаракат қилишни давом эттириб, уюшқоқлик билан иш олиб бормаслик, хўжасизлик, нима қилиб бўлса ҳам планнинг бажарилишини таъминлашга уринишга қарши қатъий кураш олиб бормаяптилар. Иқтисодий омиллар ва воситалардан фойдаланиш, омманинг ижодкорлиги ва ташаббусига таяниш ўрнига кўпинча маъмуриятчилик билан иш юритилмоқда.

Депутатлар фонд самараси проблемаси ижобий ҳал этилиши чўзилиб кетганлигининг муҳим сабабларидан бири ана шундан иборат, деб ҳисоблайдилар. Умуман республикада фонд самараси камайиб бормоқда. Худди шу сабабли ўтган йили 194 миллион сўмлик товар маҳсулот олинмай қолди. Айниқса, Нефть саноати министрлиги, Нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноати министрлиги, Приборсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқариш системалари министрлиги, СССР Электр-техника саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети корхоналарида фонд самарасининг анча камайиб кетишига йўл қўйилди.

Фонд самараси даражасини ошириш кўп жиҳатдан ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланишга боғлиқдир. Бу соҳада жуда катта резервлар мавжуд. Масалан, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги корхоналарида 1985 йилда ип-газлама, гилам ва гилам-поёндоз, калава ип ишлаб чиқарувчи қувватлардан 67-73 процент фойдаланилди. Давлат агросаноат комитетига қарашли корхоналарда ўсимлик ёғи, мева-сабзавот консервалари ишлаб чиқариш қувватларининг 74-76 процентидан фойдаланилди. Бинокорлик материаллари саноати министрлиги корхоналаридаги деворбоп материаллар ва шифер ишлаб чиқариш қувватидан фойдаланишда ҳам, бошқа баъзи тармоқларда ҳам аҳвол ана шундай.

Машинасозлик, бинокорлик материаллари саноати, енгил, маҳаллий саноат корхоналари, Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги корхоналарида смена коэффициенти ошмаяпти. Ҳолбуки, ҳисоб-китоблар фақат мана шу омилнинг ўзи ҳисобига қўшимча равишда 3,6 миллиард сўмлик саноат маҳсулоти олиш мумкинлигини кўрсатмоқда. Доимий комиссиялар министрликлар ва идораларга, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область Советлари ва Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетларига машинасозлик корхоналарида ҳам, шунингдек бошқа тармоқларда ҳам иккинчи ва учинчи сменаларда ишни ташкил этиш юзасидан амалий чораларни кўришни таклиф қилдилар. Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, халқ депутатлари область Советлари ва халқ депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетлари шу муносабат билан социал соҳа муассасалари ишини қайта қуриш тўғрисида жон куйдиришлари керак. Бу соҳа муассасалари ишлаб чиқариш самарадорлигини янада ошириш манфаатларини тўлароқ ҳисобга олишлари лозим.

Комиссиялар бир қанча министрликлар ва корхоналарнинг раҳбарлари сўзда қайта қуриш ҳақида гапириб, амалда ишни янгича ташкил этиш, аввало маҳсулот етказиб бериш юзасидан тузилган битимларни муттасил бажариш учун кам иш қилаётганликларини таъкидлади. Шу факт жиддий ташвиш туғдирмоқдаки, республикадаги кўп корхоналар барча турдаги маҳсулотларни етказиб бериш планларини яхши бажармаяптилар, уларнинг истеъмолчилардан қарзи камайиш ўрнига кўпайиб бормоқда. Агар 1981 йилда истеъмолчиларга 405 миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб берилган бўлса, ўтган йили 688 миллион сўмлик маҳсулот етказиб берилмади. Айниқса республиканинг енгил, маҳаллий саноат корхоналари, СССР Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш министрлиги корхоналари шартномаларни ёмон бажармоқдалар. Масалан, Самарқанд химия заводи мажбурий маҳсулот етказиб беришни ҳисобга олганда 1985 йил планини фақат 48 процент, Тошкент тўқимачилик комбинати 94 процент, Муборак газни қайта ишлаш заводи 78 процент бажарди.

Беш йиллик план айрим бўлимларини ишлаб чиқиш чоғида манфур «ялпи» ёндашиш, эришилган натижага қараб планлаштириш ўз таъсирини кўрсатди. Депутатлар Ўзбекистон ССР Госплани, тегишли министрликлар ва идоралар диққат-эътиборини харид қилинмай ётган, истеъмолчиларга зарур бўлмаган, планга эса кўрсаткичлар ҳажмини кўпайтириш учунгина киритилаётган буюмларни ишлаб чиқаришни планлаштиришга йўл қўйиб бўлмаслигига қаратдилар. Депутатлар йиллик планларини тузиб чиқиш чоғида бундай практикадан қатъий воз кечиш керак, деб ҳисоблайдилар.

Комиссияларда фан ва техникани ривожлантириш планларининг сўзсиз бажарилиши ижтимоий ишлаб чиқаришни жадаллаштириш ва унинг самарадорлигини оширишнинг муҳим шарти эканлигини таъкидладилар. Бироқ беш йилликда фан-техника тараққиётини жорий этиш топшириқлари бажарилмади. Бу йил ҳам бундай топшириқларни бажариш қониқарли ташкил этилмаган. Айниқса Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, «Узглавстройдревпром», Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, «Главташкентстрой», Қурилиш министрлиги, Маҳаллий саноат министрлиги, Давлат агросаноат комитети корхоналари маънавий ва жисмоний эскирган машина-ускуналарни янгилаш билан ёмон шуғулланмоқдалар.

Шу факт ҳам ташвишга солмай қолмайдики, кўп ҳолларда янги машина-ускуналар ҳам тегишли самара бермаяпти. Беш йилликда фан-техника тараққиёти тадбирларига сарф-харажатлар ошган бўлишига қарамай, ана шу омил ҳисобига меҳнат унумдорлигининг ўсиши 1981 йилдаги 29 процентдан 1985 йилда 16 процентга тушиб қолди. Бу тасодиф эмас. Ўрнатилган автомат ва механизациялаштирилган поток линияларнинг ярмигина тўла лойиҳадаги қувватларда ишлатилмоқда. Бундай линияларга хизмат қилиш учун кўпинча қўл меҳнатидан фойдаланиляпти.

Комиссиялар ишлаб чиқаришни энг янги техника асосида реконструкциялаш учун министрликлар ва идоралар жавобгарлигини ошириш зарур, деб ҳисоблайдилар. Техника билан қайта қуроллантириш чоғида сифатсиз лойиҳалар асосида, маънавий эскирган ускуналардан фойдаланишга йўл қўйиб бўлмайди. Бундай қилиш фан-техника тараққиёти ғоясига путур етказади, экономикамизга эса ортиқча сарф-харажат келтиради.

Шу билан бирга депутатлар илмий ва илмий-техникавий ечимларнинг иқтисодий самарадорлиги мезони шу вақтгача аниқланмаганлигини айтиб ўтдилар. Бу аҳвол шунга олиб келмоқдаки, баъзи илмий коллективлар халқ хўжалигининг долзарб вазифаларини ҳал этишдан четда қолмоқдалар, жадаллаштириш программасини амалга оширишда фаол қатнашмаётирлар. Ўзбекистон ССР Госплани, республика Фанлар академияси Президиуми илмий ечимларни баҳолаш мезонини яратишни жадаллаштиришлари керак.

Партиямиз ресурсларни тежашни халқ хўжалигининг материаллар, ёқилғи, электр энергияга тобора ортиб борадиган эҳтиёжларини қондиришнинг энг муҳим манбаларидан бири, деб ҳисобламоқда.

Бироқ кўпгина хўжалик раҳбарлари бу муҳим вазифани тўла тушуниб етмай, эски тасаввурлар асири бўлиб қолганлигини таъкидлаш керак. Масалан, республикамизда ёқилғи ва электр энергия йилдан-йилга кўпроқ сарфланаётганлиги, 1985 йил учун белгиланган тежамкорлик топшириқлари материал ресурсларининг деярли ҳамма турлари бўйича барбод қилинганлигини бошқача изоҳлаб бўлмайди. Қурилиш министрлиги, Ўзбекистон ССР Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Автомобиль йўллари қуриш ва улардан фойдаланиш министрлиги кўпгина бўлинмалари давлат олдида катта қарздор бўлиб қолдилар.

Комиссиялардаги муҳокама материаллар сарфининг асослаб берилган нормаларини ишлаб чиқишга зарур эътибор берилмаётганлигини кўрсатди. Масалан, «Чирчиксельмаш» заводида металл прокатидан фойдаланишнинг мавжуд нормативлари амалдаги эҳтиёждан анча ортиқдир. Корхоналарда, цех, участка, бригада миқёсида электр энергия, сув, ёқилғи сарфини ҳисобга олиш яхши ташкил этилмаган.

Комиссиялар ўн иккинчи беш йилликда Ўзбекистон ССР Госплани, Энергетика ва электрлаштириш министрлиги, Нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитети, Госснаби, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари исрофгарчиликка қарши шафқатсиз кураш эълон қилишлари, қаттиқ тежамкорлик режимини йўлга қўйишлари зарур, деб ҳисоблайдилар. КПСС Марказий Комитетининг 1986 йил июнь Пленумида айтиб ўтилганидек, айни ресурсларни тежаш корхоналар ишига баҳо беришда асосий мезонлардан бўлиб қолиши керак. СССР Олий Советининг V сессиясида Ўзбекистон ССР иккиламчи хом ашё ва чиқинди ресурсларидан қониқарсиз фойдаланилаётганлиги учун тўла асосли равишда танқид қилинганлигини назарда тутиб, министрликлар, идоралар, маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари чиқиндисиз ва кам чиқиндили технологияларни жорий этиш программаларини бажаришга кўпроқ эътибор беришлари, иккиламчи ресурслардан, дурадгорлик чиқиндиларидан анча яхшироқ фойдаланишга, фосфогипс, каолин запасларини, резина чиқиндиларини қайта ишлашга туширишни жадаллаштиришлари зарур.

Депутатлар капитал қурилишдаги ишларнинг аҳволини ҳар томонлама таҳлил этдилар. Капитал маблағлар қониқарли даражада ўзлаштирилмаётганлиги экономиканинг барча тармоқларида ва социал соҳадаги ишларнинг аҳволига бир мунча салбий таъсир ўтказаётганлиги таъкидлаб ўтилди. Ўн биринчи беш йилликда асосий фондларни ишга тушириш плани атиги 87 процент бажарилди. Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлиги, Енгил саноат министрлиги, Маҳаллий саноат министрлиги, Давлат паррандачилик саноати комитети, шунингдек Жиззах, Қашқадарё, Сурхондарё область ижроия комитетлари, Тошкент шаҳар ижроия комитети ва Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети асосий фондларни ишга тушириш планларини мунтазам бажармадилар. Натижада ўтган беш йиллик давомида битказилмай қолган қурилишлар ҳажми 69 процентдан 89 процентга кўпайди. Ўрнатилмаган ускуналар запаслари ҳам анча ошди. Пудратчи қурилиш ташкилотлари куч ва ресурслар сочиб юборилишига йўл қўйдилар, қурилиш муддатлари кўпинча норматив муддатлардан икки баравар узайтириб юборилди.

Ноишлаб чиқариш соҳаси объектларини, айниқса уй-жойларни қуришда анча қолоқликка йўл қўйилди. Беш йиллик мобайнида уй-жойлар умумий майдонини ишга тушириш йиллик планлари 92 процент бажарилди, 2,6 миллион квадрат метр, шу жумладан давлат капитал маблағлари ҳисобига 1,7 миллион квадрат метр уй-жой майдони фойдаланишга топширилмади. Қашқадарё, Жиззах, Сурхондарё, Сирдарё область ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижроия комитети уй-жой қурилиши планларини, айниқса, қониқарсиз бажардилар.

Вужудга келган аҳвол — бу кўп жиҳатдан пудратчи қурилиш-монтаж ташкилотлари қониқарсиз ишлаганлигининг натижасидир. Қурилиш соҳасида интизом, меҳнатни ташкил этиш даражаси ҳамон пастдир. Бригада пудрати, хўжалик ҳисоби имкониятларидан яхши фойдаланилмаяпти. Доимий комиссияларда бу ҳақда бир неча марта гаплашиб олинди. Яқинда мана шу масалалар юзасидан республика Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлигининг ҳисоботи муҳокама қилинди. Министр П. Қ. Нуъмонов тегишли ваъдалар берган бўлса-да, ишда силжишлар кўринмаяпти. Министрлик системасида деярли ҳар уч ишчининг бири прогулга йўл қўймоқда.

Комиссиялар ўн иккинчи беш йилликнинг қурилиш программасини муҳокама қилиб, пудратчи қурилиш ташкилотларининг, айниқса, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги ва «Главташкентстрой»нинг ишлаб чиқариш қувватлари пудрат ишлари планларига тўла-тўкис мувофиқ келмаётганлигини, Тошкент шаҳри ва области, Қорақалпоғистон АССР бўйича эса анча орқада қолаётганликларини уқтириб ўтдилар. Объектларни ишга туширишга оид план кўрсаткичлари депутатларда шубҳа туғдирди. Масалан, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги 1986 йилнинг тўртинчи кварталида 46 процент қурилишни ишга туширишни кўзда тутган эди. Бундай ғайри нормал аҳвол йиллик планлар билан тузатилиши зарур.

Комиссиялар республика ҳукумати қурилиш ташкилотларидан ва уларнинг қувватларидан янада оқилона фойдаланиш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиши зарур, деб ҳисоблайдилар. Улар Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети сув хўжалиги қурилиши бўйича ихтисослаштирилган ташкилот сифатида республика Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги мелиорация қурилишининг етилган проблемаларини ҳал этиш имкониятига эга бўлиши учун, сув ресурслари самарали муҳофаза қилинишини таъминлаш мақсадида сувдан янада тўғри, тежаб-тергаб фойдаланиш имкониятига эга бўлиши учун янги ерларни комплекс ўзлаштиришга ўтиши керак.

Беш йилликнинг планининг социал йўналишини кучайтириш унинг ўзига хос хусусиятларидан биридир. Бироқ аҳолига кўрсатилаётган хизмат даражаси, айниқса унинг сифати, хизмат кўрсатиш маданияти қониқарли деб бўлмайди. Даволаш-профилактика муассасаларининг фаолияти ҳамон жиддий шикоятларга сабаб бўлмоқда. Бир қанча шаҳарлар ва районларда аҳоли муайян қийинчиликлар билан ва вақтни бой бериб медицина ёрдами олади, одамлар эҳтиёжига расмиятчилик билан бефарқ муносабатда бўлиш фактларига барҳам берилмаган. Комиссиялар Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигига, маҳаллий Советлар ижроия комитетларига соғлиқни сақлаш муассасалари ишини қатъиян қайта қуриш, уларнинг раҳбарларига нисбатан талабчанликни оширишни, врачлар ва ўрта бўғин медицина ходимлари ўзларининг хизмат бурчига қатъий риоя этишларини таъминлашни тавсия этдилар.

Мактаб ислоҳотини амалга ошириш тадбирларини изчил рўёбга чиқариш республика Маориф министрлигининг, халқ маорифи органларининг энг муҳим вазифасидир. Депутатларнинг фикрича, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари мактаблар ва ҳунар-техника билим юртларининг ишлаб чиқариш таълимини ташкил этиш ва уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш соҳасида министрликлар, идоралар, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналарининг куч-ғайратларини мувофиқлаштиришни қатъият билан такомиллаштиришлари зарур.

Республикада ҳунар-техника таълими системаси орқали тайёрланадиган малакали ишчи кадрларга эҳтиёж катта эканлигига қарамай, бундай кадрларнинг ҳозирча ярмидан сал кўпроғи тайёрланмоқда. Шуни назарда тутиб, ўн иккинчи беш йилликда Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими давлат комитети, пудратчи қурилиш министрликлари ва идоралари ҳунар-техника билим юртлари биноларини қуриш планларини бажаришга, уларни замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга алоҳида эътибор беришлари зарур.

Ўн иккинчи беш йилликда аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш соҳаси янада ривожлантирилади. Барча министрликлар ва идораларнинг актив ва фаол иштирокида хизмат кўрсатишнинг кенг тармоғини вужудга келтириш мўлжалланади. Шу муносабат билан маиший хизматни ташкил этишда ҳокимият маҳаллий органларининг мувофиқлаштирувчи роли янада катта аҳамият касб этади. Айни вақтда комиссияларнинг фикрича, Ўзбекистон ССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлигининг кейинги пайтда ташкил этилган ихтисослаштирилган республика ишлаб чиқариш бирлашмалари жойларда аҳолига маиший хизмат кўрсатишни бошқариш ишида халқ депутатлари район ва шаҳар Советлари ҳамда уларнинг ижроия комитетлари вазифаларини анча чеклаб қўймоқдалар. Хўжалик ва социал-маданий қурилишга раҳбарлик қилишда халқ депутатлари Советларининг роли оширилиши — жадаллаштириш программаларини муваффақиятли рўёбга чиқаришнинг энг муҳим шарти эканлигини назарда тутиб, Ўзбекистон ССР Госплани, Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги, бошқа манфаатдор ташкилотлар бу масалани яна бир бор кўриб чиқишлари зарур, деб ҳисоблар эдик.

Доимий комиссияларнинг хулосасида 1986—1990 йилларга мўлжалланган планнинг барча бўлимлари юзасидан тавсиялар берилди. Планнинг рўёбга чиқарилиши совет, хўжалик органларидан, меҳнат коллективларидан экономиканинг барча резервлари ва имкониятларидан энг кўп даражада фойдаланиш соҳасида актив иш олиб боришни талаб этади.

Ўзбекистон ССР меҳнаткашлари ўзларининг илҳомбахш ижодий меҳнати билан республикани иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг беш йиллик плани белгилаб берган вазифаларни бажаришга, КПСС XXVII съезди қарорларини амалга оширишга муносиб ҳисса қўшадилар, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсиз.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ Б. А. АЛЛАМУРОДОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ АЪЗОСИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Бўри Алламуродович Алламуродов Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзоси вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси О. САЛИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

1986 йил 4 июль, Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ А. САИДХЎЖАЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ АЪЗОСИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Абдулҳамид Саидхўжаев Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзоси вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси О. САЛИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

1986 йил 4 июль, Тошкент шаҳри.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

Р — 09788. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Б. — 156. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12